

*Levans hbtq-film provocerar i Georgien
Hur skapas den rätta mixen i en ensemble?
Intima scener kräver extrem tydlighet*

*Unga Malmö stadsteater
ger barnen röst*

Det behövs visioner – inte reaktioner – när det fria ordet är under attack

UNDER VÅREN HAR kravet att 1 procent av statsbudgeten ska gå till kulturen fått nytt liv. För alla oss som arbetar med kultur är det ett ödmjukt krav med tanke på hur det ser ut i verkligheten. Med låga löner och otrygga anställningar är vi kulturarbetare de största sponsorerna av kulturlivet. Vi är vana att producera med knappa resurser som ständigt utmanas. Önskemålen rör sig sällan om stora nyinvesteringar utan om försvar av den bantade verksamhet som står och faller med en normal uppräkningscykel. Pengar är pengar, men i budgetsammanhang handlar det om relativt små belopp utifrån vad kultursektorn ger tillbaka i form av kulturupplevelser och samhällsdiskussion.

Jag välkomnar en samling kring anslagsnivåerna, den fria scenkonsten behöver fördubblade anslag för att inte tappa mark, institutionerna behöver infrastrukturella satsningar och utrymme för kostnads- och löneuppräkningsfrågor för att inte bara erbjuda tomma hus. Svensk film måste på allvar ses som en del av kulturbudgeten och få en uppräkningscykel så att vi åtminstone kan matcha anslagen för tjugo år sedan. Statsbudgeten är förstås tongivande och en viktig garant för ett levande konst- och kulturliv i hela landet, men den offentliga finansieringen bygger på att alla nivåer samverkar och ger kulturfrågorna utrymme i sina budgetar.

Besluten ska fattas så nära medborgarna som möjligt, det är viktigt att kommuner och regioner själva kan avgöra vilka verksamheter som är viktigast för det lokala kulturlivet. Men för att det ska fungera i praktiken måste två viktiga spelregler respekteras: armlängds avstånd från politiken och allas rätt till att kunna ta del av ett levande kulturliv. De ekonomiska förutsättningarna i landets olika delar skiljer sig åt, här krävs ett delikat samspel mellan nivåerna för att säkerställa en långsiktighet oavsett var i landet man befinner sig. Det här har fram till nu varit den svåra frågan. Men sedan SD positionerat sig som riksdagsparti har frågan om armlängds avstånd plötsligt aktualiserats. Helt avsiktligt.

I Sverige har vi haft en relativ konsensus om att vi ska ha en offentligt finansierad kultur, samt att politiken inte ska lägga sig i. Men det senaste året har vi sett flera nedskärningar kopplade till

oönskade kulturyttringar och politiska utspel med avsikten att locka till en debatt om public service vara eller inte. Flera partier har gett sig in i debatten med blandat resultat.

Egentligen har armens längd blivit en fråga i hela västvärlden i takt med att nationalistiska partier vinner mark. Ett fritt kulturliv, bibliotek, fackföreningar och public service har ifrågasatts på ett sätt vi inte sett sen andra världskriget. Det är ingen slump att kulturföreningar, frigrupper, konstnärer och journalister samt större statliga institutioner som har det fria ordet som grund utmålas som tärande eller korrupta. Den ökning vi ser av hot och hat mot konstnärer och journalister har en tydlig avsikt att tysta det fria ordet. Ett fritt kulturliv är nämligen en förutsättning för en fungerande demokrati där en mångfald av röster och uttryck kan existera sida vid sida – och berika varandra. Men ett fritt kulturliv är ingen naturlag, det är något vi skapar och kämpar för, eller river ner, av politiska skäl.

DET VIKTIGA ÄR INTE att kulturen får en procent av statsbudgeten, det viktiga är att kulturen och det fria ordet erkänns som en avgörande del av en fungerande demokrati. Kulturen är inte bara en fråga för kulturdepartementet utan bör genomsyra alla departement, varje beredning och beslut. Det behövs visioner, inte reaktioner när det fria ordet är under attack.

SIMON NORRTHON
ORDFÖRANDE

PÅ OMSLAGET: SANDRA STOJILJKOVIC
FOTO: EMMALISA PAULY

SCEN & FILM – TEATERFÖRBUNDETS TIDNING

Utkommer med sju nummer per år och sänds utan särskild beställning kostnadsfritt till Teaterförbundets medlemmar.
Prenumerationspris: 350 kronor/år.

Ansvarig utgivare: **Mika Romanus**. Chefredaktör: **Magdalena Boman**.

Layout: **Magdalena Boman**.

Grafisk form: **Mu ab**

Återkommande medarbetare: **Gertrud Dahlberg, Ylva Lagercrantz Spindler, Gert Lundstedt**.

Redaktionskommitté: **Åse Axberg, Jörgen Bergmark, Måns Clausen, Eleonor Fahlén, Amy Fee, Bengt Fröderberg, Minna Krook, Julia Reinhard, Mika Romanus, Martyna Lisowska**.

scen & film gör fördjupande reportage och intervjuer med personer verksamma inom scen- och filmområdet. Tidningen bevakar aktuella frågor av facklig, konstnärlig, kultur- och arbetsmarknadspolitisk natur.

Postadress: Teaterförbundet, Box 127 10, 112 94 Stockholm.

e-post: magdalena@mboman.se

webbsida: www.scenfilm.se

Besöksadress: Kaplansbacken 2A.

Telefon: 08-441 13 00. Fax: 08-653 95 07. Redaktion: 070-664 55 59.

Annonser: **SB-Media AB**, Alex Simonsson Tel: 08-545 160 63.

e-post: alex@sb-media.se

Tryck: **DanagårdLitho**, Ödeshög 2019.

Repro: **Cicero Tryck och media**.

ISSN 2001-5518

Scen & film är medlem i Sveriges Tidskrifter

Pdf på tidningen finns även på TF:s hemsida: www.teaterforbundet.se

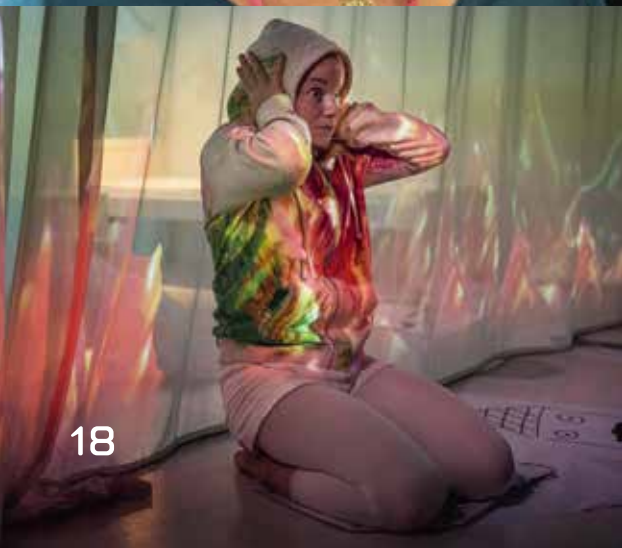
10

14

18

30

Innehåll nr 4-2019

4 MÅNADENS BILD

Skådespelare Eleanora DeLoughery Nordin.

8 BRITTISKA FACKET BECTU INSPIRERAR

Facket lockar frilansare med kompetensutveckling och smarta försäkringar.

10 INTERVJU: LEVAN AKIN

Levans film med hbtq-tema provocerar i Georgien.

13 DEN KRYMPANDE FASTA ENSEMBLEN – EN HET POTATIS

Nedslag på scenkonstbiennalen i Sundsvall.

14 SEMINARIUM MED ITA O'BRIEN

Intima scener kräver bättre kommunikation och koordination.

18 DRAMAPEDAGOG PÅ UNGA MALMÖ STADSTEATER

Anna Hellerstedt fördjupar och förstärker publikens upplevelse.

24 KURS I LEDARSKAP GÖR SCENOGRAFER MER SYNLIGA

27 KRÖNIKA: ISABELLE KYED

"Ingen har varit lika tjock som jag på skolan."

28 TEORI & PRAKTIK: SVART ERFARENHET AV ATT GÖRA VITHET

Ellen Nyman undersöker hur vithetens perspektiv påverkar svarta skådespelare.

Nästa nummer kommer den 25 september

Presstopp den 6 september

10 Levan Akin. Foto: Erik Lefvander.

14 Ita O'Brien Foto: Magdalena Boman.

18 Ur Unga Malmö Stadsteaters föreställning *En annan värld*.
Foto: Emmalisa Pauly.

30 Illustration: Steffi Alouch.
Till föreställningen *Svarta revolutionärer faller inte från månen*.

Rädslan för det främmande

Namn: Eleanora DeLoughery Nordin.

Ålder: 37 år.

Yrke: Frilansande skådespelare, medlem i fria scenkonstgruppen Scenkonstellationen.

Det bästa med mitt yrke: Att få djupdyka ihop med roliga kollegor och gå in i en annan värld för en stund. Det ger

en sådär lite "larger than life"-känsla. Vilken lyx!

Aktuell med: Föräldraledig nu, och är mänskensbonde för att utveckla mitt odlingsintresse.

Kulturupplevelse som inspirerar: Wäinö Aaltonens konstmuseum i Åbo, är som att gå runt i ett konstparadis. Annars inspireras jag av att se något jag tycker är dåligt. Då drabbas jag av hybris och tänker att jag ska göra mycket bättre konst själv, vilket förstås inte alltid blir fallet.

DET HÄNDE NÅGOT i lilla Sägmyra. Två somrar i rad flyttade det rasbiologiska institutet in i den nedlagda gamla yllefabriken på orten, där de i hemlighet fortsatte sina studier på befolkningen.

Det var Scenkonstellationen och Bombina Bombast som gick samman för att göra skräckteater, interaktivt med publiken i föreställningen *Fritt lopp för de dugliga*.

– SD hade på allvar tagit stegen in i riksdagen, och vi funderade mycket över vad folk var rädda för och vad vi själva var rädda för. Vi ville utforska mekanismerna bakom xenofobin, rädslan för det främmande. Det blev sommarscenkonst utöver det vanliga här uppe, säger Eleanora DeLoughery Nordin.

I yllefabriken vandrade publiken mellan olika rum i lokalen och fick träffa forskningsteamet. Publiken registrerades och genomgick tester. Därefter hamnade de i olika scenarier beroende på hur de blev registrerade.

Det vilar något ödesdigert över rummet med pelarraden och det tomma utrymmet, som publiken slussades igenom. Ett rufft rum, där människorna tycks bortglömda. Fotona var en del av en tidigare utställning med namnet *Då ärat ditt namn flög över jorden*.

– Vi hade metronomer framför varje bild som tickade i olika takt när publiken vandrade igenom rummet. Det ekade outhärdligt, och upplevdes lite ångestfullt. Vi frågade oss vari intresset för att behålla Dalarna som ett Sverige i miniatyr ligger. För vem är det positivt och för vem upplevs det som ett ok? Vi gjorde en uppföljning året efter, *Fritt lopp för de dugliga* – nu ännu värre var helt slutsålt.

MAGDALENA BOMAN

utforskades i yllefabrik

Scenkonstellationer/Bombline Bombast

Hugo Thambert

Queer-perspektiv från Värmland till Damaskus

Tredje gången gillt. Nyligen gick Stolt scenkonst av stapeln i Malmö för att fira, främja och fördjupa scenkonst med hbtq-perspektiv.

PÅ DANSSTATIONEN i Malmö gör dansaren och skådespelaren Fredrik Apollo Asplund en performativ läsning av sin bok *Fröding dansade aldrig på bögklubb i Damaskus*. En berättelse som tar läsaren från en skog i Värmland i slutet av 70-talet, mellanlandar på en elitskola i Stockholm på 80-talet, drar med sig läsaren till New Yorks klubb- liv tidigt 90-tal och som avslutas i Damaskus 2009, ett år innan kriget. En queer historia som handlar om att försöka vara sig själv och att söka efter sin familj.

– Boken har växt fram ur en monolog. En berättelse som baserar sig på mina erfarenheter. Men den performativa läsningen är mer av en dialog. Jag har uppträtt mycket för unga och det är ibland tunga saker jag går in på. Jag talar om sexuella övergrepp, om pennalism på Svenska balletskolan, om aidskräck på 80-talet. Jag landar nio gånger i boken och under de performativa avsnitten så hinner publiken tänka lite, säger Fredrik Apollo Asplund.

Den intensiva resan avslutas i Damaskus där Fredrik bodde under ett år. Själv beskriver han sig som en dampeuforsk medel-

ålders bög, som arbetat som gogo-dansare för bland annat Rebecca & Fiona och som dessutom talar arabiska.

Under rubriken *Professor Bög* har han gjort en serie radioreportage för P3 om sexualitet och identitet i Libanon. Han har även verkat under pseudonymen A of Arabia och rapporterat inifrån den dolda och förbjudna gayvärlden i Syrien.

– Damaskus var, och är fortfarande, en puttrande stad med mycket subkultur, säger han.

Det var Carolina Frände som drog in Fredrik Apollo Asplund i teatervärlden. Han spelade monologen *Det här är min historia* för unga från 15 år och uppåt, under ett år i Skärholmen och i Vällingby.

Hur mottogs pjäsen?

– Skitbra, jag hade inte förstått hur tabu det var att som man tala om sexuella övergrepp. Det fanns unga killar som ville slå mig. Men de mest arga killarna ville kramas efteråt. Det är en antifascistisk pjäs som har budskapet att lita på en främling.

MAGDALENA BOMAN

BAROMETERN

Har du upplevt hot på jobbet?

"Ja, det var otäckt, vi fick ha vakter på teatern"

Anna Sjövall: konstnärlig ledare, regissör:

– Ja, akut blev det när Teater Halland bjöd in Mina Dennert från Facebookgruppen *Jag är här*, som jobbar för att bryta hat och hotfulla trådar på nätet. Det gick så långt att Mina mottog dödshot. Teatern blev uthängd på olika sidor, det var väldigt otäckt. Vi fick ha vakter, och polis kom hit. Sedan drog det igång igen med föreställningen *Presskonferensen*. Jag var rätt ny som chef och det var tydligt att de ville skrämra oss till tystnad. Svensk scenkonst har nu gjort en enkät om hot och hat och ska presentera en handlingsplan mot detta. Jag är mycket glad för det.

"Ja, jobbigt blir det när de ger sig på dem som möjliggör mitt jobb"

America Vera Zavala, dramaturg och regissör:

– Ja, så fort jag har lyft något som har med muslimer att göra så får jag hot och hat. Som kulturskribent och vänsteraktivist har jag vana av hot och hat. Så har det varit sedan 1993. Det som var jobbigt med *Svenska hijabis* och *Muslim Ban* var att organiserade protester även riktades mot Dramaten och Svenska postkodlotteriet, att de gav sig på dem som möjliggör mitt arbete. Sådana reaktioner sätter ju alltid igång någon form av självensur, även inom scenkonsten. Det tror jag verkligen.

"Ja, de verbala kränkningarna finns som ett minne i kroppen"

Mattias Brunn, konstnärlig ledare, skådespelare:

– Ja, för tre år sedan med *Männen med rosa triangel*. Det var verbala kränkningar, som stannat kvar. Ett slags minne i kroppen jag bär med mig hela tiden. I vår tid finns en stark högergång, som vill se över länsteatrarnas situation och konstens existens. Hot, hat och våld ger sådana strömningar nytt utrymme, även om vi kanske i större utsträckning synliggör frågor om hot och hat idag.

Senaste frågan:

Har du skadat dig i ditt arbete ?

Ja 41%

Ja 59 %

Har du upplevt hot på jobbet?

Svara **Ja** eller **Nej** på:
www.teaterforbundet.se
eller www.scenfilm.se

Utbyte med Georgien utmanar normer

Scenkonstnärer från Sverige deltar i ett projekt för att synliggöra transpersoners levnadsvillkor i Georgien. Utbytet mellan länderna ska ge inspiration, kunskap men också utmana normer och rådande maktordning. Projektet presenteras under Stockholm Pride.

ATT VARA HBTQ-PERSON i Georgien medför stor risk att utsättas för hot eller våld. 2012 gjordes en studie som visade att 90 procent av landets befolkning anser att homosexualitet inte ska tillåtas. De senaste åren har även media varit med i att sprida rädsla och fördomar om framför allt transpersoner.

– Det projekt som nu startats av Scensverige med stöd från Svenska institutet ska bidra till att vända utvecklingen och förbättra situationen för transpersoner i landet, berättar Aleksa Lundberg, skådespelare och ledamot i Teaterförbundets styrelse.

I höstas besökte projektets svenska representanter huvudstaden Tbilisi för att möta aktivister och scenkonstnärer. Mette Aakerholm Gardell, regissör, Mattias Brunn, scenkonstnär och Ulricha Johnson, verksamhetschef för Scensverige, är liksom Aleksa Lundberg engagerade i projektet.

– Det var ett omvälvande resa. Framför allt att uppleva vilket enormt motstånd som finns, inte minst från den ortodoxa kyrkan som har mycket makt i landet. Det var tydligt att rädslan sätter spår, både i människorna och i alla säkerhetsåtgärder, berättar Aleksa Lundberg.

I Sverige har det hänt mycket de senaste 20 åren när det gäller rättigheter och situationen för hbtq-personer. Georgien blev självständigt 1991 och det finns en strävan mot att gå igenom samma förändringar och öka öppenheten. I sommar kommer georgiska scenkonstnärer till Stockholm Pride.

– Målet med projektet är en föreställning som ger en mer rättvis bild av vad det innebär att vara transperson. Förhoppningen är att den kan spelas i Tbilisi, men även i andra delar av landet. Jag hoppas kunna ge inspiration och visa vilka framtida möjligheter som finns med att vara öppen, som i andra delar av världen, säger Aleksa Lundberg.

PETER REHN FELDT

Läs mer om Georgien och Levan Akins film *And then we danced* på sidan 10.

Stolt scenkonst Stockholm

Under Stockholm Pride presenteras Stolt scenkonst i Galärparken mellan 31 juli och 2 augusti. Det blir scenkonst med hbtq-perspektiv, workshops, show, samtal och internationella gäster.

Kom och fira att Teaterförbundet fyller 125 år

Den 26 augusti firar Teaterförbundet 125-årsjubileum. På Kaplansbacken i Stockholm kommer förbundets medlemmar, vänner och andra med anknytning till scen- och filmvärlden att ta del av vad förbundet gör idag och har för mål framöver.

DET ÄR MINST SAGT en pigg 125-åring som inte lär pensioneras på ett bra tag, konstaterar Simon Norrthon, ordförande i Teaterförbundet för scen och film.

Han är en av alla som kommer att vara med och fira förbundet för allt som gjorts under åren med utmaningar, överenskommelser och förändringar. Förbundets kansli håller öppet och i lokalerna sker en rad aktiviteter.

Betoningen kommer att vara fest och umgänge, där varken bubbel eller snittar saknas. Det blir en stafett med kortföreläsningar där inbjudna gäster gör nedslag i historien och lyfter det som är aktuellt

inom scen- och filmkonsten idag och framöver.

– Förhoppningsvis kommer vi att kunna ge en bild av förbundets bredd och allt arbete som ligger bakom verksamheten. Vi har en rik historia att vara stolta över, samtidigt som vi ständigt utvecklas och förändras, säger Simon Norrthon.

Själv ser han med ödmjukhet på att vara med och föra traditionen vidare mot nya utmaningar med allt från digitalisering och upphovsrätt till arbetsmiljö och internationell samverkan.

– Ur ett internationellt perspektiv är Teaterförbundet unikt. Både för sin långa

och händelserika historia, men också för att så många yrkesgrupper representeras och att organisationsgraden är så pass stor. Det är verkligen inte något som kan tas för givet. Den svenska modellen där fack och arbetsgivare samverkar är väl känd. Bara det är en anledning till att fira förbundets 125 år lite extra, säger Simon Norrthon.

Firandet pågår klockan 15.00-21.00 den 26 augusti i Teaterförbundet för scen och films lokaler på Kaplansbacken 2 i Stockholm.

Anmäl dig om du vill komma:
www.teaterforbundet.se/125

PETER REHN FELDT

Fortsatta förhandlingar om digitalisering och upphovsrätt

Digitalisering, upphovsrätt och inkludering av nya yrkesgrupper i kollektivavtalet. Det är några frågor som Teaterförbundet förhandlar om med arbetsgivarna i Svensk scenkonst.

DET FINNS EN GEMENSAM syn på vad avtalet ska innehålla, men när det kommer till formuleringar och detaljer har parterna ännu inte lyckats enas.

– För två år sedan började Teaterförbundets arbetsgrupp hämta information om hur avtal kring upphovsrätt för olika yrkesgrupper ser ut i andra delar av världen. Efter det har samtal förts med Svensk scenkonst för att hitta en lösning här i Sverige. Vi har en generell samsyn, men i diskussionerna kring ersättningar och rättigheter är det inte lätt att hitta formuleringar som båda parter godtar, berättar Zofi Lagerman, scenograf och Teaterförbundets ordförande för upphovsrätts och designfrågor.

När det gäller digitalisering inom scen-

konsten har utvecklingen gått väldigt fort. Möjligheterna att spela in uppsättningar och sprida dem på nya sätt växer hela tiden. Det gör att tillgängligheten till scenkonst ökar i alla delar av landet och till personer som annars inte har möjlighet att ta del av utbudet på landets teater-, dans- och musikscener.

– Vi som är verksamma inom scenkonsten vill nå ut till så stor publik som möjligt. Därför är det viktigt att vi hittar tydliga lösningar när det gäller ersättningar och upphovsrätt för alla olika yrkesgrupper i Teaterförbundet som berörs, säger Zofi Lagerman.

SAMTALEN MED arbetsgivarna i Svensk scenkonst sker cirka en gång i månaden.

Sista mötet för våren hölls i juni. Samtalen fortsätter i höst.

– Vårt ambition är att få till ett provavtal på en viss tid. Sedan kan vi utvärdera det och gemensamt besluta om ett avtal som gäller en längre tid. Det är viktigt nu när många aktörer vill filma scenframställningar och visa dem i nya sammanhang. Eller för att bygga upp egna arkiv så att en större del av scenkonsten blir tillgänglig även i framtiden, säger Zofi Lagerman.

Parterna har ännu inte kommit överens. I förhandlingsgruppen för Teaterförbundet ingår Ellen Lamm, regissör, Ellen Jelinek, skådespelare, Gerhard Hoberstorfer, skådespelare och Holger Tistad, ljus- tekniker.

PETER REHNFIELDT

Brittiska facket Bectu gynnar frilansare

Kampanjer, regelbunden kompetensutveckling och smarta försäkringar. Det får frilansarna att ansluta sig till det brittiska facket Bectu.

– Facket måste ständigt arbeta för bättre villkor för den enskilde frilansaren, säger utbildningskonsulten Kate Elliot.

I MAJ KOM KATE ELLIOT, från brittiska fackförbundet Bectu (Broadcasting, Entertainment, Communications and Theatre Union) till Sverige för att berätta om sin syn på organisering.

Besöket ingår i ett projekt, finansierat med EU-medel, vars syfte är att skapa bättre förutsättningar för alla fackliga organisationer i Europa att omhänderta frilansares frågor, samt att organisera och rekrytera dem.

Bectu erbjuder till exempel sina frilansare att teckna en riktigt bra försäkring på upp till 10 miljoner pund om du skulle råka skada någon eller tappa någon annans utrustning.

– Eftersom det är ett stort fackförbund kan de naturligtvis förhandla fram riktigt

bra villkor. Det är något vi kanske kan inspireras av, när det gäller våra försäkringar, säger Sara Andersson, rekryteringsansvarig på Teaterförbundet för scen och film.

Bectu har framgångsrikt rekryterat frilansare till sitt förbund genom att erbjuda en palett av vidareutbildningskurser för bland andra elektriker, klippare och filmfotografer. Det kan handla om kurser i allt från utbildning i nya programvaror och teknik till manusutveckling. Till skillnad från Sverige finns det i England en statlig fond som erbjuder medel för fackligt lärande, vilket möjliggjort dessa kurser.

– Men vi kan inspirera, stärka och lära av varandra. Sverige och England har många likheter när det kommer till facklig organisering, säger Kate Elliot.

Magdalena Boman

Kate Elliot från engelska facket Bectu.

Teaterförbundet för scen och film var Kate Elliots första stopp på en resa till flera europeiska fackförbund inom scen- och filmbranschen. Direkt efter Stockholm begav sig Kate Elliot till Serbien, därefter Slovenien. Förutsättningarna för facklig organisering skiljer sig avsevärt åt beroende på land. I Slovenien till exempel, är det förbjudet enligt lag att organisera frilansare. Där får facken enbart organisera tillsvidareanställda.

– Kate har träffat kansliet och förbundsstyrelsen Hon är vår coach och återkommer till hösten för att hålla en workshop med våra yrkesavdelningar. Syftet är att inspirera till nytt tänkande och öka rekryteringskapaciteten bland våra avdelningar, säger Sara Andersson.

MAGDALENA BOMAN

Hur överlever den fria kulturen?

– Skit i att räkna, tro på kulturen istället. En stark politik måste vara mycket mer visionsdriven. Det sa rektorn för Handelshögskolan i Stockholm, Lars Strannegård, till kulturpolitikerna när Regionråd Öst höll sin sista träff på nya scenen Ö2 i Stockholm.

Ann Larsson, Jonas Naddebo (C), Lars Strannegård, Lawen Redar(S) och Simon Norrthon.

Magdalena Boman

I MITTEN AV MAJ ordnade Teaterförbundets regionråd i Stockholm, ett sista avslutande möte med mingel, diskussion och underhållning för att sätta fokus på den fria kulturens förutsättningar i huvudstaden. Men också för att presentera nya vägar för frilansare att organisera sig.

Kvällen inleddes med en paneldebatt mellan Jonas Naddebo (C), kultur- och stadsmiljöborgarråd i Stockholm, Lars Strannegård, rektor på Handelshögskolan i Stockholm, Lawen Redar (S) ledamot i riksdagens kulturutskott samt Teaterförbundets ordförande Simon Norrthon.

Moderatorn Ann Larsson, före detta chef för Konstnärsnämnden, målade upp villkoren för frilansarna, och satte fokus på de snabba förändringarna med allt färre fasta scener för frilansare, som också anställs på allt kortare kontrakt. Jonas Naddebo (C) påpekade att han blivit påhoppad

för att ha skurit ner kulturbudgeten med 24,7 miljoner kronor i Stockholm, men att hans utgångspunkt är att kulturen ska bli starkare när den står på flera ben, och med finansiering från flera håll. Hur detta ska gå till när det gäller den fria kulturen, klagade inte Naddebo. Ann Larsson konstaterade att samverkansmodellen var ett försök till breddad finansiering. Problemet är att Stockholm inte är med i modellen. Och vilken stad får vi egentligen, när exploateringsgraden på bostäder ökar och kulturen trycks ut allt mer från de centrala delarna av staden, samtidigt som arrangörsledet, länken mellan den fria kulturen och publiken, raderas? Frågan gick till Lars Strannegård som konstaterade att staden misslyckats i sitt stadsbyggnadstänk, när det inte finns ekonomiskt fredade zoner i staden. Naddebo svarade att staden jobbar med ett kulturstrategiskt

program för att säkerställa hur Stockholm ska växa med kultur.

– En stark politik måste vara långt mer visionsdriven. Vi måste skita i att räkna, och istället börja tro på kulturen, sa Lars Strannegård.

Kulturpolitiken måste vara uppmärksam på icke-demokratiska strömningar och verka gentemot dessa, sa Lars Strannegård. Jämfört med andra länder står sig Sverige slätt när estetiska värden nedgraderats i utbildningspolitiken. Det leder till sämre premisser för ett aktivt kulturliv.

Simon Norrthon skickade med en önskan om att politikerna ska se kultur som en investering, istället för en kostnad.

– Kulturpolitiken bör genomsyra alla politiska beslut och alla departement. Allt hänger ihop. Det går fort att riva ner, men tar lång tid att bygga upp.

MAGDALENA BOMAN

Frilansare, organisera er!

*Frilansare i regionen välkomnas att organisera sig på ett nytt sätt.
– Vi vill gjuta mod och kraft i er att agera genom det nya nätverket Stockholm fria, sa skådespelaren Caroline Rauf.*

REGIONRÅDEN INOM Teaterförbundet för scen och film har lagts ned. Ett av dess syften var att bli en mötesplats för frilansare, men av olika skäl har råden inte fungerat då förutsättningar geografiskt varit så skiftande. Nu finns förhoppningar om att frilansarna i Stockholmstrakten ska gå ihop och bilda ett nätverk – Stockholm fria. Detta med mandat från Teaterförbundets riksstämman.

– Vi har närmare 3 000 medlemmar i Stockholm och 90 procent av oss är frilansare. Vår röst behövs, sa skådespelaren Anna Wallander på scenen Ö2 efter avslutad debatt. Hon, liksom Caroline Rauf och Annikki Wahlöö, som varit drivande i regionrådet, poängterar vikten av att identifiera behov hos medlemmarna.

– Många av oss tvingas att ha företag, då våra arbetsgivare inte vill anställa oss, annat än via faktura. Det betyder att vi har knappa pensioner. Fattigpensionärerna är en stor grupp. Många frilansare lyckas inte heller ta sig in i alliansen, med de regler som satts upp, fortsätter Anna Wallander.

Trots försök med frilansstolar på lokalavdelningarna har frilansarna inte lyckats göra sin röst hörd.

– Vi ser en nedgång i organisering bland den största gruppen, alltså frilansare. Vi ser också att skådespelarna minskar i antal i lokalavdelningarna. Så skriv upp er på en lista som heter Stockholm fria. Är ni intresserade att vara med i styrelsen: Välkomna att engagera er. Utan representation blir vi ett svagt förbund. Har ni ett

fackligt eller politiskt intresse, anmäl er. Ni får hjälp. Bakom er står ett underbart kansli och det går att söka pengar centralt från facket, sa Anna Wallander

Annikki, Caroline och Anna kliver av sina fackliga uppdrag, men blir kvar som mentorer åt dem som är intresserade av jobbet. Ett stormöte hålls i augusti-september.

– Fria aktörer måste agera tillsammans. Många har varit aktiva i #tystnadtagning. Vi har kunskap, vi behövs och vi är talföra. Så identifiera behoven, engagera er och jobba för dessa. Skit kommer gratis, det som är bra måste vi jobba för, sa Anna Wallander.

MAGDALENA BOMAN

Scen & film nr 4 2019 9

Hyllade Levan fick ha livvakter i Georgien

Levan Akins nya film *And then we danced* möttes av stående ovationer på Cannesfestivalen och har redan sålts till en mängd länder världen över. Men under filminspelningen i Georgien tvingades filmteamet ha livvakter.

DET HÄR NOG DEN mest sanna film jag har gjort, utbrister regissören Levan Akin när jag når honom på väg till Cannes och årets filmfestival där *And then we danced* är utvald i tävlingssektionen Directors Fortnight.

På flera sätt skiljer sig filmen från hans tidigare produktioner, som den påkostade fantasyfilmen *Cirkeln*, men möjligen finns likheter med filmen *Katinkas kalas* och dess form av teatralt kamrarspel.

Filmspråket har skalats ned och skådespelarna är i huvudsak amatörer, om än professionella dansare, som huvudpersonen, Merab (Levan Gelbakhiani).

– Jag hittade honom på Instagram. Han dök helt enkelt upp som ett vänförslag i mitt flöde. Sedan stämde vi träff i Tbilisi och jag såg direkt att han skulle vara intressant framför kameran, berättar Levan Akin i höjd med Arlanda.

Men att filmen alls kom med i Cannes var på håret.

– Vi blev klara med redigeringen så sent som i mars. Vi skickade in den på vinst och förlust. Så den version vi visar i Cannes kommer inte att vara helt färdig, utbrister han lätt nervöst.

En nervositet som visade sig vara onödig. När vi hörs en vecka senare berättar han att festivalpremiären möttes av rekordlånga, stående ovationer och att filmen har redan hunnit säljas till allt från Spanien till Japan.

– Det var en helt överklig känsla, berättar han. Nu på väg hem igen, i bilen över Västerbron.

TROTS ATT DET FANTASTISKA mottagandet i Cannes har lett till flera nya jobbfrågor, understryker Levan Akin att han redan är uppbookad i två år framöver. Hur fina dessa erbjudanden än är, så har han en egen konstnärlig linje han vill stå fast vid.

– Jag har aldrig haft Cannes som mål. Men jag är förstås jätteglad. Framför allt är det kul för filmen och dem som medverkar!

Filmerna har av många beskrivits som 2000-talets version av *Dirty Dancing*, men framgångarna har också uppmärksammats i Georgien. Det var inte lika självklart:

– När vi kom till i Cannes hade vi ett möte med georgiska filminstitutet för att fråga om de ville stötta filmen, men de sa nej, med ursäkten att projektet inte var bra.

Först när filmens trailer släpptes blev det skrivelser i Georgien.

– Många har skrivit till mig och sagt att filmen betyder mycket

för dem. Andra tycker att jag är satan själv, att filmen är en konspiration från väst och att jag är en skam för Georgien.

And then we danced utspelar sig i en homofob, georgisk dansvärld. Handlingen kretsar kring en ung dansare som på det anrika danskompaniet blir kär i en annan manlig dansare.

Inspiration till filmen fick Levan Akin när han läste om de grova attackerna mot pridefestivalen i huvudstaden Tbilisi 2013, med flera dödsfall som följd. Georgien är ännu en ganska ung demokrati, där kristna värderingar som värnar kärnfamiljen växer sig allt starkare, samtidigt som en ung och upplyst generation hittar andra, mer inkluderande, världar via internet.

– Retoriken kring hbtq i Georgien är ganska extrem. Den ses som en påtvingad "västifiering". På så sätt är min film också väldigt politisk, säger Levan Akin.

Med hjälp av ett resebidrag från Konstnärsnämnden åkte han till Georgien redan 2016 för att göra research på plats.

När han sedan återvände till Tbilisi för att filma stötte han på patrull. Den anrika dansinstitutionen kastade helt sonika ut filmteamet, när de fick reda på handlingen.

– Vi gjorde researchen undercover och berättade inte att det skulle bli en hbtq-film. När ett av de stora kompanierna upptäckte det, blev vi motarbetade av chefen, som också var FN-ambasadör. Det var en hemsk upplevelse som resulterade i att vi fick ha livvakter.

Homofobin i landet ledde till beslutet att göra en fiktiv spelfilm av vad som egentligen till stora delar är en sann berättelse, baserad på intervjuer med verkliga ungdomar.

– Vi upptäckte att de medverkande var rädda för att delta som sig själva. Att de riskerade att bli utfrysade av sina familjer.

Att Levan Akin just valde Georgien som ram för den nya filmen har också andra skäl än de rent politiska. Hans föräldrar är georgier, men födda i Turkiet. På 60-talet kom de till Sverige där Levan också är född.

I en intervju har du sagt att filmen är väldigt personlig för dig. Hur då?

– Jag har alltid idoliserat Georgien. Därför blev jag extra illa berörd av attackerna mot pridetåget. För mig handlar filmen mycket om att kunna bejaka den gamla kulturen, men att också kunna inkludera nya värden inom den.

A close-up portrait of Levan Akin, a man with dark hair and a beard, wearing a dark blue suit jacket. He is looking directly at the camera with a thoughtful expression, his hand resting near his chin.

Levan Akin

Född: 1979 i Tumba, Botkyrka, med rötter i Georgien.

Filmer i urval: *Katinkas kalas* (Regi, manus, 2011), tv-serien *Äkta människor* (medregissör, 2012), *Cirkeln* (regi, manus med Sara Bergmark Elfgren, 2015).

Aktuell med: Utöver med *And then we danced*, en tv-serie för SVT som han skrivit tillsammans med Mattias J. Skoglund och Sara B. Elfgren.

På gång: Gör research för sin nästa långfilm.

Tre favoritfilmer: *Dolores Claiborne*, *Yal*, *Aliens*.

Självcensuren brer ut sig i Europa. Exempler är många i Ungern och Polen. Men även i Tyskland finns oroväckande tecken på att institutioner och festivaler avstår från att utmana opinionen. Det framkom på Scenkonstbiennalen.

Motkrafter mot självcensur ökar i Europa

SJÄLVCENSUR DISKUTERADES i flera sammanhang under biennalen. Högerkrafternas framgångar regionalt har medfört en ökad politisk press som i sin tur leder till större försiktighet och självcensur.

Ett internationellt seminarium med gäster från Ungern och Tyskland inleddes med en presentation av rapporten *The State of Artistic Freedom 2019*, nyligen publicerad av Freemuse, en oberoende internationell organisation som arbetar för att försvara den konstnärliga friheten inom alla konstarter.

Rapporten dokumenterar ett antal fall, ändå bara en bråkdel av vad som sker runtom i världen. Den visar att fallen ökar väsentligt i vår del av världen och nu är nästan jämnt fördelade mellan nord och

syd, öst och väst. Det syns en stor ökning när det gäller användning ny lagstiftning kring antiterrorism och antiextremism mot artister. Andra lagar tillämpas flitigt för att hålla undan kritiska röster av regeringar, religioner eller ställningstaganden för minoritetsgrupper.

INTE BARA REGERINGAR och myndigheter står för övergreppen. Starka medborgargrupper har genom hat och hot tvingat fram censur och framför allt självcensur.

– EU:s nya kulturprogram saknar en tidigare skrivning om den konstnärliga friheten, framhöll Srirak Plipat, chef för Freemuse på seminariet. På hans fråga påstod man att det hade glömts bort, men

skrivningen kom inte tillbaka. Det finns starka krafter i Europa som verkar i motsatt riktning.

I Tyskland har scenkonstnärer börjat formera ett motstånd tillsammans med olika medborgargrupper. Under samlingsnamnet Die Vielen (De många) arrangeras protester och demonstrationer runtom i landet. Föreningen för ”var och en av oss” menar att högerkrafternas nationalistiska attacker mot kulturen angriper de många konst och vill väcka en allmän opinion. Denna rörelse kan komma att växa i Europa. Den konstnärliga friheten och artisters rätt att verka fritt är en fråga som angår hela samhället.

ANN MARI ENGEL

IT: S ACTION COMMITTEE FOR ARTISTS RIGHTS

Péter Rákossy

När musikalen *Billy Elliot* spelades på Nationaloperan i Budapest 2016 var de homosexuella referenserna starkt nedtonade. Trots det anklagades teaterchefen av en regimtrogen tidning 2018, för att vilja göra oskyldiga ungerska pojkar gay, och de 15 sista föreställningarna ställdes in. Ett led i det ”kulturella kriget” i Ungern som inneburit att man bytt ut institutionschefer och tidningsredaktörer.

Några fakta ur rapporten från Freemuse, för 2018:

- 673 konstaterade fall av brott mot den konstnärliga friheten i 80 länder.
- Av dessa blev: 4 artister dödade, 14 attackerade, 60 dömda till fängelse, 97 arresterade, 44 hotade, 48 utsatta för sanktioner/böter, 55 förföljda, 37 åtalade.
- Minst 14 fick reseförbud och det finns 286 dokumenterade fall av censur i 60 olika länder.
- De flesta fallen finns inom området musik, därefter kommer film, bildkonst, teater, litteratur och dans. Särskilt utsatta är kvinnor, hbtq-personer och minoriteter.

Hela rapporten finns på: www.freemuse.org

Den fasta ensemblen hotas, inte minst genom allt snävare ekonomi. Vad är då egentligen en ensemble? Frågan diskuterades under scenkonstbiennalen.

Från vänster: Magnus Aspegren, Åsa Söderberg, Frida Röhl, Joel Mauricio Isabel Ortiz, Pontus Plaenge och Robert Fux.

Den krympande fasta ensemblen – en het potatis

ENSEMBLETANKEN I EN föränderlig värld. Så löd namnet på ett seminarium arrangerat av Teaterförbundet och Svensk scenkonst. Parterna har precis redovisat ett gemensamt arbete i syfte att komma varandra närmare i ett antal frågor där stor oenighet råder. Anställningsformer är en het fråga mellan parterna, som får konsekvenser för en ensemble.

– Konstnärligt arbete mår bra av olika upplägg av pjäskontrakt, långtidskontrakt och fastanställda. Majoriteten av unga vill ha möjlighet att arbeta långsiktigt, och det finns en risk med att angripa anställningsformerna. Det kan få förödande konsekvenser på sikt, det kan rent av hota demokratin, sa Joel Mauricio Isabel Ortiz, musikalartist och skådespelare.

Inom scenkonsten har lagen om anställningsskydd, förhandlats bort för konstnärlig personal – förutom för dansare. New public management, menar många, har bitit sig fast i organisationsstrukturen. Konsekvenserna, i kombination med bristande finansiering, har lett till att teatrar dränerats på fastanställda och fått allt fler tillfälligt anställda konstnärer.

– Det råder ingen balans mellan fast anställda och frilansare, det har gått så långt att många unga på skolorna knappt vet att fastanställningar existerar, sa skådespelaren Robert Fux.

HUR SKAPAS DÅ DEN rätta mixen, vad är den optimala storleken på en ensemble, undrade Karin Helander, moderator för samtalet.

– Det beror förstås på. Kanske minst fem fast anställda över tid,

för att få till en bra dynamik, och lika många utifrån, sa skådespelaren Pontus Plaenge, förbundsledamot i Teaterförbundet för scen och film.

Frida Röhl, konstnärlig ledare på Folkteatern i Göteborg tyckte det var omöjligt att uppge en siffra, men svarade att det handlar om trygghet.

– För mig handlar det mer om arbetsmiljö. Teatern lider enormt av tystnadskultur. Vi vågar inte säga vad vi tänker och tycker. Vi har ett jättearbete framför oss. Det kanske inte blir fler fasta anställningar, men mer trygghet, sa Frida Röhl.

Även om parterna inte är överens om hur många fast anställda en teater ska ha, så är arbetsgivare och fack överens om att trygga anställningar är ett skydd mot trakasserier. Det konstaterades inte minst av den oberoende kommissionen. Parterna är även överens om att ensembltanken måste stärkas på teatrar.

– Ser vi till kurvan över fastanställningar är det lätt att konstatera att dessa i det närmaste är en museal anställningsform idag, sa Robert Fux.

Frilansarna måste inkluderas i arbetsmiljöarbetet menade Frida Röhl, som intressant nog även konstaterade att ledningen för hennes teater inte alls hade samma bild av vilka som skulle räknas med.

– En facklig utgångspunkt är i alla fall att vi som är anställda inte kan betala, för politisk abdikation, med sämre villkor, sa Pontus Plaenge avslutningsvis.

MAGDALENA BOMAN

– I kulturlandet Ryssland existerar inte begreppet censur, olikfärdiga drabbas av "tekniska problem", sa Stefan Ingvarsson när fyra kulturråd samtalade på biennalen. På bild syns även Linda Zachrisson, Mathias Lafolie och Hedda Krausz Sjögren.

Koreografen Lisa Spets från Zebra dans, och regissören Erik Holmberg från Malmö dockteater prisades under Scenkonstbiennalen i Sundsvall. Holmströms föreställning *Skvalpet* var en av årets utvalda produktioner.

Intima scener kräver extrem tydlighet

– Det går en fin skiljelinje mellan att vara öppen och att vara sårbar. Skiftet sker på ett ögonblick och skadan kan vibrera länge i kroppen.

Det säger engelskan Ita O'Brien, under ett seminarium på scenkonstbiennalen i Sundsvall, där hon berättar om sitt regelverk för intima scener.

ARBETET MED INTIMA SCENER kräver vaksamhet och närvaro. Skådespelare är ofta villiga ja-sägare, vilket kan leda till att de går över sina gränser för vad som faktiskt är acceptabelt för dem. Det är ett av skälen till att Ita O'Brien tillsammans med kollegor på flera håll i världen bildat ett skrå för Intimacy coordinators.

– Metoo-rörelsen visade att mycket olyckligt händer. Och redan på skolorna, med lärare som inte alltid agerar professionellt. Elever lämnas ensamma att improvisera, vilket är fullständigt fel. Det ska alltid finnas en tredje part i rummet, säger Ita O'Brien.

Intima scener ska tjäna innehållet i texten, regissörens vision, karaktären och relationen med motspelaren. Intimiteten måste kännas äkta. Då krävs förberedelse och en noggrann koreografi som lösgör skådespelarens professionalism och inte fjättrar energin, fortsätter hon.

Med ett regelverk kan du tidigt säkerställa en öppen kommunikation mellan agenter, producenter och skådespelare inför en produktion, konstaterar Ita O'Brien.

– Skådespelare kallas till både auditions och inspelningar utan detaljerade beskrivningar av vad de ska göra. Det står bara att arbetet innehåller nakenscener. Vad det innebär, vet man inte. Det-

ta vill vi få bukt på. Det du är i ditt privata liv eller vilket kön du är, har inget att göra med ditt professionella jag. Allt handlar om research, att undersöka rollen du ska göra, samma sak gäller för intima scener fortsätter Ita O'Brien.

SÅ VAD VILL VI HA, frågar hon retoriskt: Bättre kommunikation mellan skådespelare, producent och regissör. Från allra första början. Från producenter kräver skrået att det intima innehållet koordineras, på liknande sätt som stunts och dans koordineras. Det ska vara tydligt vilken nivå av intima scener eller nakenscener som jobbet innehåller.

– Det kräver total transparens. Att kroppen och det du gör beskrivs med de rätta orden. Skådespelaren måste värma upp och vara närvarande, och regissören ska hålla sig till den koreografi som är bestämd, säger Ita O'Brien.

Men även skådespelaren måste ta ansvar: alla måste vara bekväma och om inte, var tydlig och säg stopp, det där är inte okej. Det innebär inte att du är en dålig skådespelare. Du är bara öppet professionell, framhåller hon.

– Identifiera grundformen för scenen och kom överens om

Magdalena Boman

”Trygghets-systemen måste bli mer flexibla”

Villkoren för dansare inom den fria dansscenen är prekära. Om dansen ska förbli en vital konstform måste skäliga villkor och värdiga arbetsförhållanden skapas. Det konstaterades under scenkonstbiennalen.

DANSARE OAVSETT VILLKOR var namnet på ett seminarium som arrangerades av Teaterförbundets dansavdelning, där aktörer från den fria dansscenen fick beskriva hur deras vardag ser ut, för att sprida kunskap om fältet.

– Jag tar extrajobb för att överleva, men det är en förlust för mig som yrkesdansare. Jag hinner inte gå på workshops, och mina möjligheter att vidareutbilda mig är minimala. Jag kan inte göra det jag behöver för mitt yrke, sa dansaren Hannah Karlsson.

Tyra Wigg påpekade att anställningarna för henne som dansare vanligtvis sträcker sig från två dagar till sex veckor. Den längsta hon haft varade i tre månader.

–Det är ett evigt pussel att få ihop anställningar och ekonomi. Jag jobbar också extra men inte alla arbetsgivare accepterar att jag åker på turné under en månad. När jag jobbar extra måste jag offra den dagliga träningen. Och att gå och träna efter en hel arbetsdag är krävande.

Tyra har försökt att få a-kassa. Hon skickade in sitt schema, med speltillfällen en månad framåt, och nekades a-kassa med motiveringen att hon inte då kunde ta ett heltidsarbete.

– Flera gånger har jag fått stipendier för att jobba utomlands. Problemet är att dessa inte är skattepliktiga, därmed inte heller sjukpenninggrundande. Förra året fick jag en danskada och opererades, men det var extremt svårt att få sjukpeng, sa Tyra Wigg.

Att växla mellan konstformer är också knepigt för en dansare som vill söka sig till Dansalliansen, och dit vill många. Reglerna är strikta. Uppdrag utöver ren dans kan dansare inte tillgodoräkna sig i ansökan dit, dessutom måste hälften av arbetstiden ha utförts i Sverige, har du fler utlandsanställningar än så, räknas de inte in.

Hur bör då förutsättningarna förändras, undrade moderatorn Christine Brorsson?

– Höjda anslag till dansen leder till högre produktionsbudgetar och högre löner för dansarna. A-kassan borde vara mer flexibel, så att en dansare kan bedriva egen verksamhet mellan anställningarna. Vi skulle också kunna inspireras av Frankrike, de har en konstnärskassa. I den erkänns du konstnärstatus när du jobbat ett visst antal timmar, och därmed får du rätt till trygghetssystemet. Det franska systemet liknar Dansalliansen men är mer flexibelt. Dessutom borde de ettåriga stipendierna från Konstnärsnämnden vara SGI-grundande, men stipendierna måste då höjas förstås, om de ska beskattas, sa Tyra Wigg.

rörelsen. Betrakta ett ”kanske” som ett nej, annars blir kroppen spänd. Forma den fysiska kontakten i ord och rörelser, repetera kroppsrörelsen. Fastställ därefter den känslomässiga resan. Slå sedan ihop allt till en helgjuten intim scen. Med ett sådant arbetssätt frigörs skådespelarens hela kraft, säger Ita O’Brien.

DET FINNS ETT professionellt språk för alla rörelser som exempelvis koreologer använder: Laban. Var så exakt du kan, och använd inte slanguttryck för kroppsdelar, poängterar hon. Sök liknelser med beskrivningar i djurlivet. Skaffa en genitalisk garderob för intima scener, det finns en massa säkerhetsattiraljer som fungerar som ett filter mellan dig och din motspelare. Och ta inte med dig den fysiska aktiviteten hem, se till att den lämnar kroppen.

– På så sätt skyddas alla parter, skådespelare, regissör, producent och teamet runt omkring. Syftet är att få ut det mesta tänkbara ur en scen, säger Ita O’Brien.

MAGDALENA BOMAN

På www.scenfilm.se och Teaterförbundets webb finns regelverket i sin helhet för den som vill tanka ner dokumentet.

Omtumlande att filma vännen Patricio och hans barnbarn

Gorki Glaser Müller åkte till Irak för att filma vännen Patricio Galvez kamp för att hämta hem sina sju barnbarn ur ett läger för IS-fångar. Gorki var livrädd. Vad är okej att filma och vilka blir konsekvenserna?

DET ÄR EN VECKA sedan regissören Gorki Glaser Müller kom hem efter en månad i Irak. Morfadern och barnbarnen är tryggt i hamn i Göteborg. Gorki Glaser Müller är glad men fortfarande omtumlad, efter resan där han ideligen fick välja mellan att vara filmare och/eller medmänniska.

– Det var konfliktfyllt för jag tänkte på att jag borde filma, men just då kom ett barn som behövde mat. Jag insåg snabbt att de här barnen behöver hjälp just nu. Det gick verkligen inte att vara en fluga på väggen. Det blev så att jag filmade, samtidigt som jag hade ett barn i famnen, berättar Gorki Glaser Müller som känner en vördnad inför att vännen Patricio lät honom följa med på resan och dokumentera sin kamp för sina barnbarn.

För att göra en lång historia kort: Patricio Galvez dotter och svärson dog i IS hägn. När de sju barnbarnen blev föräldralösa bestämde sig morfadern för att åka ned till Syrien för att träffa dem. Gorki Glaser Müller försåg honom med tre kameror; en mobil, en Go-Pro, en 360-graderskamera – för att filma resan till lägret i Al-Hol i Syrien. När Patricio Galvez kom tillbaka till Irak hade han bestämt sig för att rädda sina barnbarn till varje pris. Denna

kamp – att ta hem barnen till Sverige – är kärnan i Gorki Glaser Müllers dokumentär. Han filmade under fyra veckor i Erbil i norra Irak och följde Patricio hela tiden.

När barnen slutligen evakuerades till svenska konsulatet i Irak, mötte Gorki Glaser Müller dem för första gången. Då fanns det ingen tid att ta ett steg tillbaka och observera. Eller att bli sentimental.

– Den yttre berättelsen handlar om alla turer och väntande på ett hotellrum i ett främmande land, innan barnen hämtades. Samtidigt som Patricio är oerhört energisk med att skriva dikter eller att vara aktiv på sociala medier. Eller sticka ut för att leta efter en sele till Mohammed 1,5 år som är så svag att han inte kan gå. Den inre berättelsen handlar om blicken på ”fiendens barn” och vår syn på straff och skuld eller medmänsklighet, förklarar Gorki Glaser Müller.

Däremellan finns sju traumatiserade barn, som inser att de är i frihet och som börjar utveckla sina egna viljor och karaktärer. Runtomkring alltihop – en vardag med mat, sömn och toalettbesök. På ett hotell. Och Patricio Galvez egen rannsakan som från-

– Jag var med under min vän Patricio Galvez vikigaste månad i hans liv. Det kunde slutat med katastrof, men det slutade lyckligt, säger Gorki Glaser Müller som filmat sin väns kamp att få hem sina sju barnbarn från ett IS-läger i Syrien.

varande pappa och varför hans dotter valde ett inträde i IS.

– Det är klart att berättarperspektivet påverkas. Han är min vän, han bjöd in mig och jag har en kamera. Han var tvungen att förhålla sig till det, samtidigt som vi hittade en slags samvaro under tiden, förklarar Gorki Glaser Müller som själv inte kommer att klippa materialet, utan låta medarbetare som inte är färgade av upplevelsen, att ta sig an uppgiften.

– Det här är det känslomässigt största jag gjort i filmväg. Det ställde saker på sin spets. Var och ett av barnen förtjänar en liten film i filmen på grund av sina karaktärer, säger Gorki Glaser Müller som berättar att han hittade ett sätt att själv förhålla sig till barnen genom att börja kalla dem för ”kompis”.

Samtidigt börjar jakten på finansiering. Tanken är att fickdokumentären ska vara klar till Göteborgs filmfestival 2020. I den bästa av världar visas den även på Sundance filmfestival och i Berlin.

– Jag vill att man ska lära känna Patricio som om man själv följt med på resan. Men egentligen är det här storpolitik av kött och blod. Det är en geopolitisk konflikt. Där en morfar förlorade sin

dotter, men försöker rädda sina barnbarn till varje pris. Där barn är oskyldiga och där alla flyktingbarn borde räddas, konstaterar Gorki Glaser Müller som gärna ser en fortsättning.

Där Patricio Galvez letar efter sin dotters gravplats och resonerar om varför det gick som det gick. Eller hur det går för vart och ett av de sju barnen.

AGNETA SLONAWSKI

Gorki Glaser Müller

Yrke: filmregissör.

Ålder: 45 år.

Bor: i Göteborg.

Aktuell med: *Skid VR* – ett dansverk som filmats med 360-graders kamera på Göteborgsoperan.

Produktioner i urval: *En gång om året* (2012) *The return* (2014).
Kortfilmer: *Vattenmelanen* (2006) *Kurt & Oves bilservice* (2008) och *9/11 My code name was Manuel* (2012) *Agility* (2018).

Dramapedagogen Anna är teaterns förmedlande länk

De ofrivilliga kulturkonsumenterna – skoleleverna – står i centrum för Anna Hellerstedt på Unga Malmö stadsteater.

– Dramapedagogernas roll på institutionsteatrarna är ny. Det finns en oro för att vi ska lägga saker till rätta. Tvärtom är vår uppgift är att förlänga och fördjupa den konstnärliga upplevelsen, säger hon.

ANNA HAR PRECIS lotsat 22 fjärdeklassare bakom kulisserna på Unga Malmö stadsteater när Scen & film är på besök. Anna pustar ut. Vanligtvis gör hon och teaterns andra dramapedagog Karim Rashed detta tillsammans, men denna gång var hon ensam.

– Barn är otroligt intresserade av att se vad som händer bakom scen. Nu när spelperioden går mot sitt slut får de pröva på att skapa karaktärer, sminka varandra, prova kostymer, utforska allt bakom scen, sådant som publiken vanligtvis inte ser, säger Anna.

I dryga fem år har hon jobbat på teatern. Hon älskar det – jobbet är så föränderligt, säger Anna. Först ville hon själv bli skådespelare. Sedan insåg hon storheten i att locka andra att göra saker som de inte trott att de klarar av, att helt enkelt få vidga andra människors perspektiv. Det är bland det häftigaste som finns, säger Anna Hellerstedt.

Unga Malmö stadsteater ser till att använda sig av dramapedagogers kunskaper inte bara som en länk till skolan, utan också på det konstnärliga planet. Som när teatern arbetade fram den pris-

belönade föreställningen *En annan värld*, som sätts upp på nytt till hösten.

– 2016 satte jag och vår konstnärliga ledare Sara Cronberg, som också är regissör, igång ett projekt med nyanlända som kommit till Sverige. Sara gjorde en ramberättelse om ett barn ensam i ett rum och som skaffade sig en låtsaskompis genom att måla bilder. Jag fick i uppdrag att fylla den karaktären. Vår producent

Ur föreställningen *En annan värld*.

Emmalisa Pauly

Alexandra Hill tog kontakt med föreningen Individuell människohjälp som satte oss i förbindelse med åtta barn, sju från Syrien och ett från Irak.

TILLSAMMANS MED DRAMATURGEN Sofia Westerlund höll Anna ett antal workshops med barn mellan sex och 13 år. De fick fantisera, precis som vilka andra barn som helst, om vad som händer i ett rum när man är ensam. Det var syskon, släkt, de kände varandra klumpvis. Barnen målade, och skapade var sin låtsaskompis. Därefter valdes en figur ut som skådespelaren Lilja Fredrikson fick spela mot. Figuren gjordes sedan om till en animation.

– Vi kom på att det var svårt att tala, men att det gick bra att göra bilder. Så vi höll en levande verkstad där vi kombinerade rörelse och bild i olika övningar. Barnen fick måla vad man gör och längtar efter om man sitter ensam i en god värld. Vad som händer om låtsaskompisen försvann bort, och vad som sker när de åter-

förenas. Det framkom ganska hemska saker som jag förstod att de hade upplevt. De ritade hus som åt människor. Det var inga trygga rum. Husen tillhörde en ond värld. Barnen ritade hus som var blodiga och spruckna, när jag frågade vad det var, sa de att det var militärer som sköt och ville döda, människor som skrattade när folk brann. Det var både verklighetsbaserade bilder och fantasier. Grymma scenarion med gröna små zombies, och flygande kolejon.

UTIFRÅN MATERIALET SKAPADE Sara Cronberg en historia. Det konstnärliga teamet byggde en god och en ond värld av bilderna som barnen gjorde. Barnen fick sedan komma till repetitionerna och se hur den goda världen växte fram genom animationerna. Först vid premiären fick de ta del av den onda världen. Föreställningen, som nästan är helt ordlös, drivs framåt av musik och bilder. Anna och Sofia Westerlund blev den förmedlande länken som uttolkare av bilderna.

Emmalisa Pauly

Ur föreställningen *En annan värld*.

Efter premiären av *En annan värld* samlades ensemblen, alla barn och föräldrar.

– Barnen kom till premiären med sina föräldrar. Några blev lite rädda, men pjäsen slutar ändå bra. Först på premiären förstod barnen vad de hade gjort. De hade fått rita på en lång pappersrulle och alternerat sina platser så att de kunde fylla i varandras bilder. För mig var det viktigt att alla barn skulle kunna känna sig representerade i bilderna, och känna igen sig i animationerna. Föreställningen blev jättefin och gick väldigt bra. Det finns ett sug efter pjäsen, så vi tar upp den igen.

Att via workshops laborera fram ett material, att tillåta ett

utforskande och sedan lita till att det blir en berättelse – det är ett sätt att arbeta dramapedagogiskt och involvera publiken, säger Anna.

– Vi kan ju det pedagogiska. En mamma sa: Vad demokratiskt det här är. Det tyckte jag var en häftig kommentar. Barnens röster blev verkligen hörda i pjäsen *En annan värld*.

I VÅRAS JOBBADE HON med föreställningen *Panik, panik, kom inte hit* – en föreställning som delvis är baserad på skådespelaren Sandra Stojiljkovics uppväxt. Pjäsen handlar om identitet, ensamhet och rötter.

– Inför den pjäsen höll jag och Karim workshops på skolor innan barnen kom till teatern. De fick prova på och se hur det är möjligt att på egen hand gestalta sina historier. Vi talade om hur det kan vara att stå på scen. Många barn har aldrig varit på teater. De vet inte vad det är. De flesta skolor gör något kring kultur, men teater är det långt ifrån alla som får uppleva. Jag skulle säga att vi är mer i Rosengård, än i välbärgade Limhamn och Bunkflo, där sysslar barnen mer med sport, säger Anna.

Emmalisa Pauly

Ur föreställningen *Panik, panik, kom inte hit* med Sandra Stojiljkovic.

Nille Leander

Anna Hellerstedt tillsammans med Alexandra Hill, producent och Sara Cronberg, konstnärlig ledare för Unga Malmö stadsteater.

Efter föreställningen höll Sandra egna samtal med publiken. Hon ville få respons. I detta fall passade det bra, då de kunde tala om sina gemensamma upplevelser.

–Vanligtvis håller vi dramapedagoger i förarbete och ett uppföljande arbete efter föreställningen. Vi är nyfikna på att få reda

på vad de tycker efter att ha sett en pjäs. Vi talar ständigt om det i vår lilla grupp på Unga Malmö stadsteater: Vad är det som fastnar, och vad fastnar inte? Det blir en slags utvärdering också för oss, ett givande och tagande. Som dramapedagoger använder vi metoden beskriva, tolka och reflektera. Idén är att alla ska få behålla sin egen upplevelse.

Mötena på skolorna kan få olika karaktär och gå till på olika sätt. Ibland får teatern recensioner skickade till sig från barnen. Men det är inget som dramapedagogerna på Unga Malmö kräver, men responsen är rolig.

– Någon skrev att de hellre skulle vilja jobba på Malmö stadsteater än gå på en Justin Bieber-konsert. En annan sa att de nu ser världen i andra färger. Sådant är ju underbart.

FÖR ANNA HANDLAR DET alltid om att fördjupa och förstärka den konstnärliga upplevelsen hos en ung publik.

– Syftet är att teatern som konstform ska bli något självklart. Vi vill inte ta ifrån dem känslan eller upplevelsen, tvärtom, bara förstärka den. Och sedan fånga upp elevernas tankar och idéer

Emmalisa Fauly

Ur föreställningen *Panik, panik, kom inte hit* med Sandra Stojiljkovic.

genom uppföljningsarbeten i skolan efter en föreställning.

I höst kommer Unga Malmö stadsteater att sätta upp en nyskriven feministisk pjäs – *Historiska systrar*, skriven av Emma Broström. Den handlar om tjejer som gjort stordåd, men även om andra som gjort roliga och knäppa saker. Då är Anna föräldraledig, men dramapedagogerna Karim Rashed och Anders Andersson finns på plats.

GANSKA FÅ TEATRAR har anställda dramapedagoger, dessa faller lite slarvigt under gruppen administrativ personal, konstaterar Anna. Övriga dramapedagoger, de som är anställda på skolorna, har Lärarförbundet som sitt huvudförbund.

– Detta är något vi påpekat rent fackligt. Folk förstår inte vad vi gör. De tänker omedelbart skola, fast våra arbetsuppgifter är långt mer skiftande. Vår grupp är rätt så liten. Men vi anser att vårt arbete är mer konstnärligt än administrativt.

Om man i kontrakten skrev dramapedagog istället för administrativ personal så skulle villkoren för yrkesgruppen kunna förbättras, tror Anna.

– Det borde synliggöras att vi är en del av en konstnärlig skapandeprocess. Då skulle vi lättare kunna jobba fram våra villkor, finnas och synas som den grupp vi är. I framtiden hoppas jag att

fler dramapedagoger anställs vid våra teatrar, och att barnen ständigt är delaktiga i arbetet. Ett sådant förhållningssätt skulle göra dramapedagogen till en nyckelperson.

MAGDALENA BOMAN

Anna Hellerstedt

Yrke: Auktoriserad dramapedagog.

Arbetar: på Unga Malmö stadsteater.

Utbildning: Västerbergs folkhögskola/Högskolan i Gävle.

Inspireras av: Människor som kämpar för en bättre värld för alla, som har mod att testa nya saker och som har självkänedom. Exempelvis Greta Thunberg, Lovette Jallow och Cissi Wallin. Självklart även alla barn, unga och konstnärer som jag möter genom mitt arbete.

Dansalliansen anställer 22 nya dansare

22 nya dansare får anställning från och med augusti i år. Det är resultatet när Dansalliansens styrelse nu har avslutat årets anställningsomgång. Antalet anställda kommer därmed att uppgå till 82. För att kunna bli anställd av Dansalliansen måste dansaren vara yrkesaktiv och helt eller delvis verksam hos arbetsgivare som omfattas av offentligt kulturstöd. Verksamheten är statligt finansierad och ägs av Danscentrum, Svensk scenkonst, Teaterförbundet för scen och film och Trygghetsrådet TRS.

Champagnepris till Andreas T Olsson

Skådespelaren och dramatikern Andreas T Olsson har tilldelats årets Lena Nyman-pris. "Han har kommit till scenen med ett eget uttryck i både text och gestaltning, och går publiken till mötes med yrkets alla redskap. Dessutom han har modet och viljan att stå upp och försvara sina värden och ideal", skriver juryn i sin motivering. Priset består av en flaska Dom Pérignon och ges årligen till konstnärer som verkar i Nymans anda.

Nils-Emil Nylander

Alexander Ekman's *Eskapist* hade urpremiär med Kungliga Baletten 5 april 2019.

Ekman prisad för publik dansuppsättning

Koreografen Alexander Ekman har tilldelats Svenska Dagbladets operapris för sin föreställning *Eskapist* på Kungliga Operan i Stockholm. Motiveringen lyder i urval: "Generöst bjuder han i publiken till hyllningen av dagdrömmens förlösande kraft i en sprudlande och allvarsam lek."

Eskapist spelades för fulla hus under våren, men några nya föreställningar är inte inplanerade. Däremot kommer den att bli film som visas i tv i höst.

Annonsera i Scen & film?

Ring SB Media: 08-545 160 63

Den svenska dokumentären *Scheme Birds* av Ellen Fiske och Ellinor Hallin.

Svensk film dubbelt prisbelönad i Tribeca

Scheme Birds, i regi av Ellen Fiske och Ellinor Hallin, blev dubbelt prisbelönt på filmfestivalen i Tribeca i New York i maj. Kategorierna som denna dokumentär tog hem priser i var Best Documentary Feature och Albert Maysles New Documentary Director Award. *Scheme Birds* utspelar sig i en fattig del av Skottland, präglad av våld, arbetslöshet och kriminella gäng.

Filminstitutet satsar på kvinnliga manusförfattare

Filminstitutet fortsätter att satsa på jämställdhet och mångfald. Vid en pressträff under Cannesfestivalen i maj presenterades en ny manussatsning med kvinnor som målgrupp. Målet med satsningen är att ge kvinnliga manusförfattare möjlighet att utveckla "filmprojekt med en tänkt budget över 30 miljoner kronor och med hög kvalitet och stor publik potential". Till grund ligger Filminstitutets senaste jämställdhetsrapport *Han, hon och pengarna* (2018) som visade att andelen kvinnliga manusförfattare i svensk film bara ligger på 30 procent samt att filmer med en kvinnlig manusförfattare "får en lägre andel av sin finansiering från privat kapital, distributörer och kommersiella aktörer". Sista ansökningsdag är den 16 september. Läs mer på: www.filminstitutet.se

Uitto ny ordförande för Länsteatrarna

Robert Uitto (S) har valts till ny ordförande för Länsteatrarna i Sverige. Han efterträder därmed Åsa Kratz (S) som har suttit på posten sedan 2015. Uitto är för närvarande regionråd vid region Jämtland Härjedalen. Under många år var han ordförande för Estrad Norr, länsteatern i Jämtland Härjedalen och därtill var han ansvarig kulturpolitiker sedan 2010.

– Jag vill tillsammans med styrelsen och länsteatrarna i landet ta upp kampen för den kulturella infrastrukturen som vi är en del av, säger den nya ordföranden i ett pressmeddelande.

Tidigare kulturråd blir ny chef för ALMA

Suzi Ersahin, tidigare kulturråd i Istanbul, Turkiet, har utsetts till ny kanslichef för Alma, Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne. Hon tillträder sin tjänst den 16 september 2019 och efterträder då Hellen Sigeland som går i pension i oktober. Erzahin värnar också barnkulturen och har tidigare bland annat arbetat som handläggare för Iaspis, Konstnärsnämndens internationella program för bild- och formkonstnärer.

39 dansare får internationellt resebidrag

Fyra gånger per år delar Konstnärsnämnden ut bidrag till dansare och koreografer för bland annat internationella kulturutbyten. I april delades totalt 546 000 kronor ut till 39 dansare. Bland dessa finns Silva Poutanen och Adrian Cruz som ska fördjupa sig i voguekulturen i New York. Därtill har 3,6 miljoner kronor i projektbidrag fördelats. Bland mottagarna återfinns flera konstnärer som arbetar med rörliga bilder och nya medier, däribland Maryam Nikandish (Stockholm) som gör animerad film av sin historia som dansare, och Linda Remahl (Arvidsjaur) som skapar en dansfilmsinstallation utifrån norrbottniska kvinnors liv. Läs hela listan på konstnarsnamnden.se

Ur Jonatan Etzlers examensfilm (psykologisk thriller) om en engagerad högstadielärare (Shanti Roney) och en vloggar som vill slå igenom till varje pris.

Examensfilmer visas i SVT

I maj och juni visar SVT examensfilmer gjorda av de filmstudenter som gick ut 2018 vid Stockholms konstnärliga högskola. De kommer även att finnas tillgängliga på SVT Play efteråt. Först ut är den psykologiska thrillern *Get ready with me* med Shanti Roney i rollen som lärare för en högstadielklass. Den vann också en Oscar i kategorin Student Academy Awards.

Priset fick de för bästa utländska kortfilm bland 1 582 tävlande bidrag från film- och tv-kolor världen över.

Ledarskapskurs gör scenograferna mer synliga

Scenografer och kostymdesigners har vidareutbildats i ledarskap.

– Vi är peppade. Nu ska vi hitta en struktur för att få in scenograferna bättre på teatrar, säger Anna Ardelius, ordförande i avdelning 114.

FÖR TREDJE GÅNGEN är Trygghetsrådet TRS delaktigt i att ta fram en ledarskapsutbildning inom scenkonstområdet. Den första gick av stapeln 2012 då kvinnor drillades i ledarskap i syfte att få fram fler kvinnliga teaterchefer. Därefter ordnades en kurs för regissörer. Till sommaren har totalt 21 scenografer och kostymdesigners fått en chans att vässa sina ledarskapsegenskaper. Kursen har planerats och lagts upp i samarbete med Svensk scenkonst och Teaterförbundet för scen och film.

– Att få sitta ihop med fack och arbetsgivare och formulera frågor kring våra specifika yrken känns som en unik möjlighet, säger Annika Bromberg, en ur gruppen som arbetade fram utbildningen under en lång tid.

Dagen efter att den första kursen avslutats samlas fem av deltagarna för att tala om vad de fått med sig efter denna inblick i de övergripande strukturerna både utanför och inne på teatern. Status på svensk teater 2019.

– Teatrar har formulerat vad de förväntar sig av oss, samtidigt har vi fått feedback på våra specifika yrkeskunskaper. Scenografer arbetar ju ofta ensamma med sina team. Det har varit extremt värdefullt att möta andra yrkesverksamma inom samma fält, säger Lotta Nilsson.

Ett kollektivt självförtroende har formats, inflikar Sigyn Stenqvist:

– Vi har satt ord på och förtydligat våra verktyg som ledare och projektledare. Vad vi faktiskt kan, och vad vi ska våga stå för. Som frilansare ingår vi inte i några långa bågar på teatrar. Att lyfta blicken och diskutera hela teaterstrukturen har varit givande, säger hon.

FRÄMST HAR DET HANDLAT om att få verktyg för att bli en tydligare ledare i processer de redan ingår i. Men dessa cirklar kan också vidgas.

– Vi är en grupp som alltid blir vald. Nu fick vi en chans att se hur vi utifrån vår position istället kan bli den som väljer, säger Linn Henriksson Strååt.

Gruppen har identifierat blinda fläckar i arbetet, det vill säga hittat sådant som scenografer kan bli bättre på.

– En sådan fläck kan vara att ta större initiativ och ansvar som ledare för att kunna göra ett bättre jobb. Det vill säga att inte alltid luta sig mot teaterns metoder. De kanske inte är optimala, utan kan leda till förseningar och frustration. Eftersom ytterst få av oss är fastanställda på teatrar, finns det ingen som för scenografers

Stående: Annika Bromberg, Matilda Hyttsten, Lotta Nilsson, Ebba Forstenberg, Moa Möller, Caroline Romare och Linn Henriksson Strååt.
Sittande: Heidi Saikkonen, Sigyn Stenqvist och Anna Ardelius.

talän för vad som är att betrakta som den bästa produktionsmodellen. Så vi måste komma med förslag och våga göra det, säger Annika.

ANNA ARDELIUS MENAR att scenografer och kostymskapare också kan ta större ansvar utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Som yrkesgrupp har scenografer och kostymdesigners ett nätverk, och kan driva på dessa frågor mycket mer.

– Det finns en förstärkelse och önskan från teaterns sida att låta oss driva på det här arbetet. Det spelar roll och kan finnas med som en förhandlingspunkt vid uppstart, säger Lotta Nilsson.

Det blev uppenbart att scenografens yrkeskunskaper inte utnyttjas till fullo på teatern. Teaterchefer de mötte uttryckte detta.

– Vi har fått ett kvitto på vår arbetsledande roll. Och vi utnyttjas sällan utanför den specifika produktionen, för den kunskap vi har, säger Annika.

Frågan är hur scenografens kunskaper kommer mer till rätta på teatern. Ska de sitta med i teaterns repertoarråd? Frågan väcktes under kursen. Ett annat sätt är att organisera sig på ett nytt sätt, menar avdelning 114.

– Det finns en önskan om att definiera en ny allians, likt den för skådespelare, men för upphovsmän. Både fack och arbetsgivare är intresserade av att den här frilansande situationen för upphovsmän blir löst på ett annat sätt än att alla hänger i luften som idag. Den diskussionen kommer att fortsätta, säger Annika.

För att bli mer synliga på teatern kan scenograferna börja förlägga sina möten dit, istället för att boka möten i egna ateljéer.

– Vi får alldeles för lite feedback på vårt arbete från teatern. Teatrar gör utvärderingar efter varje produktion, men de når sällan oss. Så vi kommer att utforma en egen mall med frågor som vi vill ha svar på. Det är ett konkret verktyg som kan ge oss feedback, säger Annika Bromberg.

Under våren har två grupper scenografer och kostymdesigners vidareutbildats. Nu undersöker Trygghetsrådet TRS om det kan finnas någon uppföljning på kursen.

– Hur som helst sker en gemensam uppföljning av kursen i höst, där alla vi som vidareutbildats i ledarskap får träffas, säger Annika avslutningsvis.

Tips på sommarläsning

Böcker att läsa i hängmattan och en dvd-box till en regnig dag. Fördjupa dig i mimkonsten, low fantasy eller ta tag i några nya skönlitterära verk i sommar. Här är bästa tipsen.

MIM ÄR KROPPSSPRÅK, gester och minspel. Som konstform går den tillbaka till grekisk, romersk, indisk, kinesisk och japansk teater. Under 1900-talet vinner mimen terräng i Frankrike tack vare Co-
peau, Decroux och Marceau. På 70-talet startar mimlinjen i Stockholm (idag Kandidatprogrammet i regi och skådespeleri, inriktning mimskådespeleri).

Lena Stefenson gick ut mimlinjen 1979, bildade med klasskamraterna Mimensemblen och var senare med och grundade Teater Tre. Sedan dess har mycket vatten flutit under broarna och Lena Stefenson hunnit med åtskilligt; utöver mimskådespelare och koreograferande regissör är hon idag lektor i mimgestaltning på Stockholms konstnärliga högskola (SKH).

Hennes *Rörelsen först – om regi för rörelsebaserad scenkonst* är en handbok för aktörer och koreograferande regissörer inom mim, dans och cirkus, men även en inspiration för den som vill göra sceniskt arbete mer fysiskt. Mim har många definitioner. Lena Stefenson framhåller ett par: mim som möjlighet att arbeta med scenisk förhöjning, och mim som synlig och gestaltad energi i skärningspunkten mellan tanke och rörelse hos en skådespelare. Med sin bok visar hon med exempel från olika föreställningar hur det går att skapa just förhöjda rörelser i en uppsättning; hur det är möjligt att lyfta rörelsens förhållande till berättelser och berättande. ”Jag har aldrig riktigt förstått varför scenkonst så ofta har text som utgångspunkt”, skriver hon. I *Rörelsen först* erbjuds reflektioner över dels tekniker att använda, dels den samskapande metoden. Vidare begrundas hur rörelse fördjupar en uppsättnings delprocesser, och läsaren ges exempel på sceniska övningar. Lena Stefenson menar att det är först med rörelsen som scenkonstuttrycket breddas och fördjupas. Hennes tillförsikt är på det viset övertygande.

Rörelsen först är en bok att ha i fickan på jobbet som borde ges ut i pocketformat.

Anna-Greta Carlsson, känd som Sickan Carlsson, var under ett kvartssekel en av våra mest populära och anlitade lustspelskådespelare. Sex av de filmer hon medverkade i när hon stod på toppen finns i *Den stora Sickan Carlsson-boxen II*. Tiden är beredskap, krig och bättre tider. Dagmar Ebbesens många barska hembiträden är med i tre av titlarna men gör sedan sorti från filmduken. Sverige blir ett ekonomiskt och socialt modernt samhälle. Inte minst uppenbart i *Du är mitt äventyr* (1958). Lena (Sickan) och Tore (Gunnar Björnstrand) älskar varandra och sina journalistjobb på Dagens Nytt. Lena är duktig, tar plats och gör karriär. När de får barn blir Tore hemmapappa. Regissören Stig Olin förklarade i en intervju om filmen att kvinnor som lämnade hemmet för pengar och karriär var dåliga kvinnor. Fast det märks ändå i *Du är mitt äventyr* att tiden är på väg att svänga. Lena klarar jobbet galant, medan Tore axlar papparollen med bravur. Bonus är Bibi Andersson i rollen som den förföriska Konstfackseleven Christina. När Sickan Carlsson 2005 fyllde 90 fick hon välförtjänt en hedersguldbagge.

SÅ NÅGRA LÄSTIPS för semesterns hängmattestunder.

Hans Gunnarsson är omtalad manusförfattare till filmer som *Leva livet* (Guldbagge), *Ondskan* och *Pingpong-kingen*. Men mer känd är han för sina noveller och romaner. När huvudpersonen Per i Hans Gunnarssons senaste roman *Nattsida* sätter nyckeln i låset, till sin för tidigt bortgångne brors lägenhet, öppnas Pandoras ask till inre schakt och mörka rum. Ett filmmanus som refuserats av en konsulent på Filminstitutet visar sig vara en viktig pusselbit. Romanen är ett imponerande bygge av storytelling, miljöer, atmosfär och cliff-

hangers. Filmremsan rullar bakom ögonlocken på läsaren.

Skådespelaren Jonas Karlssons roman *Regnmannen – en trädgårdsberättelse* tar sin början en het, torr sommar med vattningsförbud. Ingmar är ensam, trimmar rosorna med sekatoren, gödslar och väntar på regn. Vi känner igen oss i vår egen klimatkrisande tid och vaggas in i en realistisk, händelselös vardagsskildring. Fast lika plötsligt som oväntat tar Jonas Karlsson berättelsen i en helt annan riktning när Ingmar drar sig till minnes kranen på baksidan av den gamla vedboden, den till en gemensam pump som tar sommarvatten från den lilla sjön ... Fram ur öppningskapitlens stämningsfullt tecknade atmosfär av bedövande värme, ålderskrämpor, oförrätter och ensamhet växer en underfundigt driven story om Sverige och relationer, kryddad med vass politikersatir. *Regnmannen* är en underhållande roman som betraktar och funderar kring samtiden ur ett teaterperspektiv.

LOW FANTASY ÄR en subgenre till fantasy. Övernaturliga inslag tar sig in i ett annars vanligt vardagsliv. Teater Trixter-regissören Petra Revenues roman *Modersgölen* är ett bra exempel på low fantasy. Romanen utspelar sig i nutid, men blickar via den vackert belägna sjön Modersgölen bakåt i tiden till 1400-, 1500- och 1600-talens häxjakter. Här är Helle som går ned sig och försvinner i Modersgölen, medan dottern Elin klarar sig tack vare Jesper. Elinson Albin däremot ser sin flickvän Sanna försvinna i djupet. Ett persongalleri sammanlänkade av familjeband, förbannelser och ödet försöker få rätsida på sina liv. Det förflutna och övernaturliga visar sig spela en inte oväsentlig roll i deras liv. Den komplexa relationsväven håller läsaren lika villkorlös i sitt grepp som kvinnorna dras ned i Modersgölens skummande stråk.

GERT LUNDSTEDT

Varför spelar vi tjockisar bara underlägsna karaktärer?

DET ÄR ETT MÄRKLIGT ögonblick när en står och tittar på bilderna av skådespelarna som tagit examen från ens skola genom åren och en inser att en är den tjockaste kvinnan som någonsin studerat skådespeleri där (i alla fall sedan det börjades med fotona).

Det är ett ögonblick av ensamhet och invand skam, av kamplust och kämpaglöd, frustration och uppgivenhet men också av ett jåklor anamma och en känsla av att vara en pionjär.

Missförstå mig rätt, det har gått tjocka människor på skolan förut, men ingen har varit lika tjock som jag. Tro mig, jag vet, för jag vet hur min kropp ser ut.

Att prova kostym är för smala människor säkert också jobbigt, men det är sällan smala människor kommer ifrån kostymavdelningen helt tomhänta. Det finns oftast, som allra minst, något passande att åtminstone repa i.

Att som tjock prova kostym är ett jävla härke av ångest och internaliserat tjockishat. Det är väldigt sällan jag kan tänka "Ah den här epoken letar vi efter!" och arbeta utifrån det, utan snarare "Ah, okej. De här plaggen passar på min kropp så hur kan jag få dessa plagg att se ut som rätt epok?"

Det hör snarare till regel än undantag att jag till filminspelningar och scenproduktioner måste ta med egna kläder, hemifrån, i långt större utsträckning än mina smala kollegor.

Nu råkar jag ha turen att ha kostymörer på skolan som har sett till att sy upp, handla in och ordna så det finns kläder till mig. Att jag blev gråtfärdig över självklarheten i deras sätt att ordna med kläder till mig talar sitt tydliga språk; att bli behandlad som vem som helst när det gäller kläder och min kropp hör inte till vanlig-

heten. Men det handlar inte bara om avsaknaden av en stor garderob att vältra sig i, eller ens avsaknaden av fellow tjockis-kvinnor bland alumnileden.

Det handlar också så mycket om vilka slags kroppar jag under hela mitt liv sett på scen/film - och framför allt vilka jag inte sett.

Har du sett en tjock Julia? En rultig fröken Julie? En korpuslenta Ofelia? En Sally Bowles med fladdrande gäddhäng? Inte jag heller.

Däremot har jag sett kralliga ammor och mulliga Kristines.

Varför spelas de kvinnliga karaktärerna som också råkar vara kärleksintressen (och ja, tyvärr ibland bara det ...) och som av andra karaktärer benämns som vackra/söta/på annat sätt åtråvärda, av smala personer? Varför är det bara en viss typ av comic relief/omhändertagande/lite underlägsen karaktär som spelas av oss tjockisar? Är tjocka kroppar bara till för att drivas gäck med, skämtas om, driva hem en punchline med?

Nej.

Vi kan också spela sexiga åtråvärda kärleksintressen, det går.

Och när jag för första, och hittills enda, gången såg en tjock kvinna i den typen av roll på scen, då grät jag i publiken. För jag kände för första gången att jag var representerad, att jag kunde identifiera mig, att en tjock kropp fick hålla en plats på scen som attraktiv, det var något oerhört. Det var Lotti Törnros i *Hemsöborna* på Kulturhuset Stadsteatern, Stockholm 2017.

Jag hoppas innerligt att det här bara är början.

ISABELLE KYED

Söker du ersättning från a-kassan och fakturerar via faktureringsbolag/egenanställningsbolag?

Om du tar uppdrag och fakturerar detta genom faktureringsbolag/egenanställningsbolag ska vi bedöma om vi ska tillämpa regler för anställd eller företagare när du söker a-kassa. Antalet uppdragsgivare har betydelse för vår bedömning.

Om du tar tillfälliga uppdrag som du fakturerar är det viktigt att du får ett avtal eller kontrakt med den uppdragsgivare du utför arbete åt. Vi på a-kassan behöver få en kopia på avtalet mellan dig och den faktiska uppdragsgivaren för att kunna fatta beslut om din ersättning.

Vid avslutat uppdrag är det faktureringsbolaget som utfärdar det arbetsgivarintyg som du ska lämna till oss.

Hör av dig till oss du om du har frågor om hur uppdrag genom faktureringsbolag kan påverka din rätt till ersättning från a-kassan.

UNIONEN
A-KASSAN

Du hittar mer information om a-kassa och kulturarbete på vår hemsida unionensakassa.se/kulturarbete. Har du frågor kan du skicka ett meddelande på Mina Sidor. Du kan också ringa oss på 0770-77 77 88.

Att göra eller inte göra vithet på scen – det är frågan

Hur går det till när skådespelare förminskar sin svarthet och istället visar sin kompetens med att göra vithet?

Det forskar skådespelaren, regissören och konstnären Ellen Nyman på vid Stockholms konstnärliga högskola. I samtal med Nasim Aghili berättar Ellen Nyman att hon vill befria skådespelaren från det dubbelspel som vårdar vitheten på scen, och främja den svarta diasporan och dess uttryck.

ELLEN NYMANS FORSKNING går under namnet *Performative strategies – dimensions of emancipation* och är ett konstnärligt och interdisciplinärt arbete som kretsar kring olika praktiker inom scenkonst och bildkonstfältet. Fokus ligger på skådespelarens och performerens arbete i konstnärliga sceniska uttryck.

– Jag utgår ifrån den kunskap som finns kring vithetens dominerande perspektiv och undersöker hur denna hegemoni påverkar svarta konstnärers identitetsskapande och

i förlängningen också vår konstnärliga och estetiska praktik. När du beskriver din forskning använder du ett citat av författaren och nobelpristagaren Toni Morrison: *”Our lives have no meaning, no depth without the white gaze. And I have spent my entire writing life trying*

to make sure that the white gaze was not the dominant one in any of my books.” Hur yttrar sig den vita blicken inom scenkonstfältet?

– Vitheten är ett perspektiv, ett filter, som genomsyrar kulturinstitutioner, estetiska normer och publikens blick. När du går på en konstnärlig högskola matas du med 2000 år av europeisk kulturhistoria. På skolan är det inte alltid möjligt att utveckla ditt eget konstnärskap utifrån andra än dessa västerländska referenser. Det blir något du får fixa själv vid sidan av.

Hur går forskningen till?

– Mitt researcharbete utgår ifrån det egna arbetet, min egen konstnärliga praktik men också i samarbete med andras praktiker och olika kollektiva processer genom bland annat intervjuer och samtal. Arbetsmässigt handlar det om att läsa, kartlägga och dokumentera. Fördjupa och teoretisera. Jag har även en praktisk del som handlar om utvecklandet av olika konstnärliga metoder. För

Francine Agbodjalou och Kudzai Chimbaira i *Svarta revolutionärer faller inte från månen*.

mig handlar den konstnärliga forskningen om skillnaden mellan utifrån och inifrån. Det finns teorier om hur vithet på scen ser ut i viktig och intressant intervjubaserad forskning inom de konstnärliga fälten. Men jag ser att det finns möjlighet att komma åt även andra, nya områden genom den konstnärliga forskningen.

Centralt för din forskning är att identifiera strategier.

– Ja, och det finns såklart tusen olika strategier, och jag har försökt ringa in huvudspår av strategier. Det första kallar jag performing whiteness eller nursing whiteness. Det handlar om att förminska sin svarthet och istället visa sin kompetens i att göra vithet.

Hur gör en det?

– En svart skådespelare kan till exempel göra sig själv mindre stor, mindre svart, ta mindre plats, ändra sin röst, vara väldigt kontrollerad och framför allt tona ner sin sexualitet. Det kan vara

en balansgång mellan att å ena sidan vilja framhäva diversitet och å andra sidan undvika objektifiering. Ibland finns en oro för dessa frågor och en rädsla för att säga fel.

Den oron uppfattar jag att Sara Ahmed pratar om i begreppet "Arrival". När en kommer in i ett vitt rum så blir rummet plötsligt påmint om att det är vitt. Det är obehagligt och när det där obehagliga uppstår kan du vara den som får skulden för att det på något sätt skapats en konflikt. Men självklart var rummet vitt även innan vi kom in.

– Ja, den konsensus som skapas sitter ofta redan i väggarna. Det är självklart många som känner sig alienerade av traditioner och institutioner. Du kan känna dig alienerad på grund av klass, kön, sexualitet och funktionalitet till exempel. I min forskning fokuserar jag på den svarta erfarenheten även om den i sin tur kan användas för att studera andra former av förtryck. Att göra och inte göra vithet skapar ett dilemma, eftersom båda valen har kon-

SVARTA REVOLUTIONÄRER FALLER INTE FRÅN MÅNEN

Fritt efter Assata Shakurs självbiografi

Urpremiär 5 april

Regi: Ellen Nyman
Med: Kudzai Chimbalra
& Francine Agbodjalou

Hornsgatan 92
T-Zinkensdamm

TEATER
tribunalen

08-84 94 33
tribunalen.com
insta: @tribunalen

sekvenser. Men jag vill betona att inte alla kan eller gör vithet, och att det får konsekvenser. Som i stort påverkar ens tillhörighet inom det kulturella fältet samt jobbmöjligheter, försörjning och annat.

Kan du nämna exempel på när en inte gör vithet på jobbet?

– Det finns många exempel. Som minoritet medverkar du ofta i mer samtidsorienterade devisade projekt, där skådespelaren är medskapare till berättelsen. Då får du kanske i uppgift att utveckla mer universella teman som känslor kärlek, hat, krig, klimat. Även om dina erfarenheter efterfrågas kan det vara svårt att lyfta in dessa eftersom de kan upplevas för tunga och exotiska. En del undviker att ta in egna upplevelser på grund av dåliga erfarenheter. Andra gör det eftersom de känner ansvar gentemot publiken. Ibland händer det att alla involverade i produktionen inte kan hantera detta, därför att det upplevs som för annorlunda. Då exkluderas den svarta erfarenheten, både i rummet och senare i materialet som väljs ut att ingå i föreställningen.

Men hur skiljer det sig här jämfört med att vara en svart skådespelare i

en miljö som jobbar med skriven dramatik, såsom klassiker?

– Där kan det istället handla om hur du griper an fiktionen, det vill säga idén om ”äkthet”. Det kan handla om att du spelar i en pjäs som har en specifik historisk tid, då människor som såg ut som du inte hade vissa rättigheter eller inte kunde inneha vissa positioner som din karaktär har. Då vill du lyfta det under repetitionen eftersom det är en viktig del av ditt arbete. Det går att likna med att vara en tysk skådespelare med tydlig tysk brytning, som precis flyttat till England och spelar en allierad i en föreställning om andra världskriget. Det leder till tankar. Vad är min ingång till den här rollen? Spelar jag en tysk spion eller är jag en spion för de allierade, eller är jag en engelsk allierad med en oförklarlig kraftig tysk accent eller är jag bara en tysk skådespelare som bor i England och är med i den här pjäsen ...

– Du skulle vilja ställa frågan: ”Är min karaktär vit? Ska jag göra den vitheten på ett visst sätt?” Hur lyfter du frågor som kan ifrågasätta din existens i projektet? Skulle en annan kollega dölja att den spelar någon med en annan sexualitet, etnicitet, funktio-

Mahoyo

Från vänster: Kudzai Chimbaira, Francine Agbodjalou.

nalitet eller är det en central del av hans rollarbete som förmodligen också engagerar alla andra? Vi skådespelare spelar hela tiden något annat än det vi är, men som minoritet måste du hålla den här diskussionen för dig själv. Att spela exempelvis vit och heterosexuell är en självklar skillnad som ingen tänker på som bedrifter.

En annan strategi är att formulera sin egen estetiska agenda.

– Ja, den delen är praktikbaserad och har fokus på hur du utvecklar och introducerar det egna arbetet och de egna referenserna. Jag regisserade föreställningen *Svarta revolutionärer faller inte från månen*, fritt efter Black Panther och Black Liberation Army-medlemmen Assata Shakurs självbiografi med samma namn. I den jobbade vi mycket med dramaturgi. Att jobba cirkulärt eller att introducera en berättelse där referenserna inte är självklara för publiken, tar längre tid i relation till de emotioner berättelsen väcker. Publiken ska inte bara tänka ”den arga svarta kvinnan” utan förstå varför den här personen är arg och att du själv också kan få bli det. Hur gör du för att skydda den här typen av berättelser och kroppar att exponeras för objektifiering och stigmat? Jag

har också försökt att tänka kring en mer reflekterad gestaltning i syfte att få åskådaren att reflektera mer över sin egen position i den här berättelsen. Att inte förkroppsliga våldet och skapa ett tittande utan att istället låta publiken reflektera över sin egen relation till det våld som svarta i USA utsätts för. Har du en relation, har du ingen och varför? Vi gjorde även försök att återerövra traditioner som genomsyrats av en västerländsk antropologisk blick, som masker och danser, för att se hur det är möjligt att lyfta fram dessa genom nya läsningar.

Vad vill du uppnå med din forskning?

– Jag hoppas att vi ska kunna prata om de här sakerna, utan att villkoras på våra arbetsplatser. Kan vi formulera och prata om de olika strategierna kan vi förhoppningsvis befria oss skådespelare från att spela ett dubbelspel där vi exempelvis vårdar vitheten. Min forskning handlar om att formulera verktygslådor för ett dekoloniserande arbete för att främja den svarta diasporan och dess uttryck.

NASIM AGHILI
REGISSÖR, DRAMATIKER OCH KONSTNÄR

Grattis alla stipendiater!

Rättighetsbolagets stipendienämnd har som 2019 års stipendiater utsett: Skådespelarna: Mats Blomgren, Ralph Carlsson, Lena B Eriksson, Lola Ewerlund, Per Graffman, Bill Hugg, Birgitta Hålenius-Hofgård, Steve Kratz, Cecilia Ljung, Ylva Löf, Maria af Malmborg Linnman, Magnus Roosmann, Rolf Skoglund, Lena Strömdahl. Regissörerna: Åsa Kalmér, Lisa Ohlin, Christoffer von Platen. Scenograferen Birgitta Brensen. Filmfotograferna: Istvan Borbas och Marek Wieser Septimus.

Stipendienämnden bestod av: Harriet Andersson, Anna Carlson, Gunnar Furumo, Lena Koppel, Peter Mokrosinski, Olle Remaeus och Peter Schildt.

KONSTNÄRSNÄMNDEN

Aktuella utlysningar inom teater, dans och film:

Internationellt kulturutbyte

Resebidrag

Residens inom dans

Sista ansökningsdag 29 augusti

www.konstnarsnamnden.se

K

KURSER OCH WORKSHOPS FÖR SKÅDESELARE

Teater Alliansen

SÅNGGESTALTNING – med Pia Olby
21–23 & 26–28 augusti, Stockholm

SELF TAPE INTERNATIONAL – med Thomas Chaanhing
2–4 september, Göteborg, 9–11 september, Stockholm

THÉÂTRE DU SOLEIL MASK WORKSHOP – med Duccio Bellugi
23–27 september, Stockholm

FYSISK TEATER OCH DANS – med Anna Ståhl
30 september–4 oktober, Stockholm

MONOLOGUE WORKSHOP – med Nadine George
7–11 oktober, Stockholm

DIALOGUE WORKSHOP – med Nadine George
14–25 oktober, Stockholm

Läs mer och ansök på www.teateralliansen.se

Dags att söka Smalbensstipendiet 2019!

Smalbensstipendiefonden instiftades 2012 för att utdela ett återkommande stipendium till den eller dem som med teatrala medel utdelar en väriliktad spark mot smalbenen på all slags diskriminering.

Fondens stipendium på 10 000 kr utdelas i november 2019.

Ansökningstid 8 september — 6 oktober 2019.

Frågor som ska besvaras i ansökan

1. Beskriv så konkret du/ni kan dina/era visioner, vad du/ni vill uppnå?
2. Beskriv så konkret du/ni kan vad du/ni vill göra om du/ni får stipendiet?
3. Redogör för dina/era kompetenser och erfarenheter i relation till det du/ni vill genomföra.

Ansökningar skickas till: smalbensstipendiet@teaterforbundet.se

Fondens styrelse utgörs av Sofia Berg Böhm, Farnaz Arbabi, Jimmy Endeley och Stefan Böhm. Styrelsen kommer att granska och bedöma inkommande ansökningar samt utse stipendiat.

Tidigare stipendiater

- 2013 Dimen Abdulla för "På alla fyra"
- 2014 Evin Ahmad för "Betongsafari"
- 2015 Henrik Wenne för "CANTSPEAK"
- 2016 Christopher Lehmann för "Drömmaren"
- 2017 Alica Tserkovnaja för "Identitet – vem är jag?"
- 2018 Adriana Aburto Essén för "SEXIST, JAVISST?"

Kulturamas intensivkurser och workshops – för dig som vill mer!

Förbered dig inför audition/antagningsprov

Actionteknik för filmskådespelare, Devising
– Kollektivt skapande

Meisner, Method Acting, Varieté och Cabarét

Spoken Word med Niklas Mesaros

Filmskådespelari & regi med Alexander Moberg
Samarbete med Anna Pettersson &
Strindbergs Intima Teater

Self tape

Stand up

Hitta fler kurser och boka på: kulturama.se/kurser

Teaterförbundet och Folksam gillar dig så mycket att vi tillsammans har tagit fram riktigt bra försäkringar om du skulle bli sjuk eller skada dig. Via medlemskapet kan du köpa en förmånlig sjuk- och olycksfallsförsäkring till ett bra pris. Vill du ha extra trygghet till dina nära och kära kan du också köpa en livförsäkring.

Upptäck mer eller köp på folksam.se/teaterforbundet eller ring 0771-950 950.
Välkommen!

Folksam
För allt du bryr dig om

Förbundsnytt

Vill du engagera dig i regionala kulturpolitiska frågor?

Den regionalkulturpolitiska arbetsgruppen inom Teaterförbundet för scen och film har till uppgift att arbeta för att förbundet har god insyn och kunskap om den regionala kulturpolitiken runt om i Sverige.

Som deltagare i gruppen är du med och bevakar kulturpolitiken på regional nivå, och bidrar till Teaterförbundets nationella överblick i kulturpolitiska frågor inom scen- och filmområdet.

Vi söker nu medlemmar som är intresserade av regional kulturpolitik i den region/det län där de bor och verkar, och som vill lyfta dessa frågor inom ramen för förbundets verksamhet.

Runt om i Sverige finns olika former av regionala kulturskapsansamlingar där Teaterförbundet och KLYS har möjlighet att föreslå representanter. Som deltagare i den regionalkulturpolitiska arbetsgruppen sitter du för Teaterförbundets räkning i den typen av samråd.

Är du intresserad? Skriv några rader om dig själv och varför du vill engagera dig i det regionala kulturpolitiska arbetet.

Tveka inte att höra av dig till Sara Andersson på sara.andersson@teaterforbundet.se om du har frågor.

Höstsol höll vårfest i Malmö

I maj höll Höstsol sin årliga vårfest. Denna gång ägde festen rum på Malmö Live, 25 våningar upp med milsvid utsikt över Skåne och Danmark, i strålande solsken.

Ett 50-tal Höstsolvänner deltog i middagen, där även tre gratifikationer ur Gösta Cederlunds fond delades ut till; maskören/sminkösen Rosalie Sellberg, regissören Dag Norgård och skådespelaren Lena Viredius.

På bilden ser vi Rosalie Sellberg tillsammans med Tomas Bolme och Anna Carlson, ordförande och vice ordförande i Höstsol och båda tidigare ordförande i Teaterförbundet för scen och film.

Stiftelsen Höstsol ska bidra till att Teaterförbundets medlemmar får "en bekymmersfri ålderdom". Höstsol delar bland annat ut gratifikationer, och anordnar även olika sociala sammankomster.

Lars Hector

Nordiskt möte i Reykjavik

I maj träffade Teaterförbundet för scen och film sina nordiska systerförbund i Reykjavik på Island, där Nordiska skådespelarrådet höll möte. Från Sverige deltog Simon Norrthon, förbundsordförande, och Ulf Mårtens, vd för Rättighetsbolaget.

Under två dagar diskuterade förbunden gemensamma utmaningar och strategier för samverkan mellan de nordiska länderna, till exempel hur branschen ska hantera hat och hot och hur vi minskar vår miljöpåverkan. Men det hölls även diskussioner kring konstnärlig aktivism, facklig kamp, kulturpolitik, Metoo och arbetsvillkor för kulturskapare. Nordiska skådespelarrådet träffas två gånger om året och nästa möte äger rum i Köpenhamn.

Fira 125 år med oss

I november 1894 höll Svenska Teaterförbundet konstituerande möte i Vasateaterns foajé. Till ordförande valdes skådespelaren Ossian Hamrin. Förbundets uppgift var att bilda sparkassa, bereda begravningshjälp, och sörja för medlemmarnas bästa i socialt, litterärt och konstnärligt hänseende.

Mycket har hänt sen dess och i år fyller Teaterförbundet för scen och film 125 år, och det vill vi fira! Alla medlemmar är välkomna på kalas måndagen den 26 augusti på Kaplansbacken 2 i Stockholm, kl 15-18 eller kl 18-21.

Vi bjuder på något att äta och dricka, musik och andra kulturinslag, samt en rad intressanta föreläsningar. Antalet platser är begränsat, så först till kvarn gäller! Anmäl dig på: www.teaterforbundet.se/125

En dag i medlemsrådgivningen

En medlem skickade in ett uppdragsavtal till medlemsrådgivningen för översyn. Juristen som granskade avtalet reagerade direkt på att medlemmen endast fick 5 procent av filmproduktionens nettovinst som ersättning för sitt arbete. Medlemmen skulle därmed endast få betalt om det fanns något över efter att filmproduktionens investeringar fått sina utgifter täckta. I och med att det rörde sig om en liten independentfilm inom en snäv genre var det vidare sannolikt att så inte skulle ske i detta fall.

Juristen avrådde därför medlemmen från att acceptera den osäkra ersättningsformen och rekommenderade istället medlemmen att i så hög grad som möjligt förhandla till sig en garanterad inkomst för sin arbetsinsats. Rådgivningen resulterade i att medlemmen lyckades få en rimlig betalning för sin arbetsinsats, trots att filmen inte spelade in någon vinst.

Teaterförbundet

/ för scen och film

Förbundsstyrelsen

Verkställande utskott: Simon Norrthon (skådespelare) ordförande, Christina Olofson (filmregissör), vice ordförande, Måns Clausen (skådespelare), Minna Krook (koreograf), Thomas Nording (scentekniker).

Övriga ledamöter: Mary-Anne Buyondo (skräddare), Tove Dahlberg (operasångare), Robert Forsman (säkerhetschef), Andrzej Glosniak (dansare), Therése Hörnqvist (producent), Zofi Lagerman (scenograf), Martyna Lisowska (musikalartist), Aleksa Lundberg (skådespelare), Niclas Peyron (production manager, film), Pontus Plaenge (skådespelare/regissör).

Kontakt: Förbundsstyrelsens e-postadresser finns på webben under fliken förbundet/organisationen.

Teaterförbundets kansli:

Besöksadress: Kaplansbacken 2A
Postadress: Box 127 10, 112 94 Stockholm.
Telefon: 08-441 13 00
Öppettider: Vardagar: 9.00–16.30

E-post: info@teaterforbundet.se
Hemsida: www.teaterforbundet.se
[facebook.com/teaterforbundet](https://www.facebook.com/teaterforbundet)
twitter.com/teaterforbundet

Förbundsnytt

På de här sidorna kan du läsa om vad som är på gång inom förbundet. På teaterforbundet.se hittar du mer information och fler nyheter. Har du tips för sidorna mejla ase.axberg@teaterforbundet.se

Teaterförbundet
/ för scen och film **125 ÅR**

Det firar vi den 26 augusti på vår fina gård på Kaplansbacken 2A i Stockholm.

Vi bjuder på något att äta och dricka, intressanta tal och framträdanden.

Alla medlemmar är varmt välkomna – men vi har begränsad plats så först till kvarn gäller!

Anmäl om du vill komma kl 15-18 eller kl 18-21 på www.teaterforbundet.se/125

ÄR DITT KONTRAKT OK?

Har du fått ett nytt uppdrag och är osäker på om kontraktet är skrivet som det ska? Du som är medlem kan höra av dig till Teaterförbundets medlemsrådgivning så hjälper våra jurister dig att granska kontraktet.

Kontakta jour@teaterforbundet.se eller ring 08-441 13 00.

FÖLJ TEATERFÖRBUNDETS ARBETE!

 facebook.com/Teaterforbundet

 twitter.com/Teaterforbundet

 instagram.com/scenochfilm

Teaterförbundet
/ för scen och film

Kalendarium

- 11 JUN **Förbundsstyrelsemöte**
(Teaterförbundet för scen och film)
- 12 JUN **Järvaveckan**
En mötesplats för samhällsengagemang, på Spånga IP i Stockholm. Företag, föreningar, myndigheter, organisationer, politiker och medborgare deltar.
- 12 JUN **West Pride**
Pridefestivalen i Göteborg äger rum mellan 12 och 16 juni och paraden går av stapeln den 15 juni.
- 24 JUN **Bergmanveckan**
Sju dagar av film, teater, musik, dans och samtal på Fårö, Gotland mellan 24 och 30 juni.
(Bergmancenter)
- 30 JUN **Almedalsveckan**
En vecka fylld av möten, seminarier, debatter och tal i Visby på Gotland.
- 29 JUL **Stockholm Pride**
Pridefestivalen i Stockholm äger rum mellan 29 juli och 4 augusti och paraden den 3 augusti.
- 05 AUG **Sommarträning för dansare**
Med Paul Pui Wo Lee, Eric Ernerstedt, Libby Farr och Robin Jonsson 5-16 augusti i Farsta och Malmö.
(Dansalliansen)
- 02 SEP **Förbundsstyrelsemöte**
(Teaterförbundet för scen och film)
- 02 SEP **Self Tape - International**
Kurs för skådespelare i Göteborg
(Kulturakademien)

Öppettider i sommar

Teaterförbundet för scen och film har öppet som vanligt i sommar. Du är välkommen att kontakta Medlemsrådgivningen och Medlemsservice, per mejl eller telefon!

Medlemsrådgivning: jour@teaterforbundet.se
Medlemsservice: medlem.tf@teaterforbundet.se
Telefon: 08-441 13 00 (9.00-12.00)

Trevlig sommar!

Teaterförbundet för scen och film presenterar stolt en av sina nya medlemmar

Välkommen Musse Magan!

Vad fick dig att gå med i Teaterförbundet för scen och film?

– Det var en självklarhet eftersom Teaterförbundet bevakar våra intressen.
Just nu behöver jag inte hjälp, det är svårt att i förväg veta när du behöver hjälp.

Namn: Musse Magan.

Ålder: 40 år.

Yrke: Platschef / Platsrekare

Gör just nu: Jobbar på produktionsbolaget Filmlance och produktionen *BK1* för SVT.

Tidigare jobb: *Fräken Frimans krig, Innan vi dör, Morden i Sandhamn.*

Favoritslogan: Det blir succé.

Nästa film/scenkonstföreställning du ska se: *Aladdin.*

Vad gör du om tio år: Jobbar med det jag gör just nu.